

BACHELORPROEF

**Een pootje om op te steunen!
De visie omtrent huisdieren in
woonzorgcentra.**

Bachelor	Toegepaste psychologie

Academiejaar	2016 - 2017

Student	Lara Colombo Giardinelli

Begeleider	De Vlieger Petra

BACHELORPROEF

**Een pootje om op te steunen!
De visie omtrent huisdieren in
woonzorgcentra.**

Bachelor	Toegepaste psychologie

Academiejaar	2016 - 2017

Student	Lara Colombo Giardinelli

Begeleider	De Vlieger Petra

---

howest.be

Dankwoord

Na een intensieve periode werd mijn bachelorproef voltooid. Dit is ook de laatste stap naar het einde van mijn opleiding als Bachelor in de Toegepaste Psychologie.

Voor de realisatie van deze bachelorproef zijn er enkele mensen die ik oprecht wil bedanken.

Allereerst wil ik mijn begeleidster Petra De Vlieger bedanken voor het doorlezen van mijn bachelorproef, het geven van duidelijke constructieve feedback en advies doorheen het volledige proces.

Uiteraard wil ik ook alle directeurs en/of personeelsleden uit de verschillende woonzorgcentra bedanken voor hun tijd, participatie en waardevolle informatie. Zonder hun medewerking was dit onderzoek niet mogelijk geweest.

Daarnaast wil ik nog mijn valorisatiepeter bedanken voor de inspirerende gesprekken en grote interesse in mijn onderzoek.

Vervolgens wil ik graag mijn ouders en vrienden bedanken voor de ondersteuning en aanmoediging in stressvolle tijden. In het bijzonder nog een speciale dank aan mijn ouders om mij de kans te geven om deze opleiding te volgen en daaruit volgende mijn diploma Bachelor Toegepaste Psychologie te behalen.

Ten slotte wil ik ook graag u, de lezer, bedanken voor uw interesse in mijn werk.

Verklarende woordenlijst

AAA = Animal Assisted Activities (huisdier ondersteunde activiteiten)

AAI = Animal Assisted Interventions (huisdier ondersteunde interventies)

AAT = Animal Assisted Therapy (huisdier ondersteunende therapie; aaien als therapie)

ADL = Activiteiten dagelijks leven

BSI = Brief Symptom Inventory

Dermatofytose = Schimmelinfectie van huid/vacht

Kattenkrabziekte = Infectie door bacteriën die via een krab van een besmette kat op mensen wordt overgebracht

LICG = Landelijk InformatieCentrum Gezelschapsdieren

WZC = Woonzorgcentrum

Zoönosen = Ziekten die van dier op mens worden overgedragen

Inhoudstafel

1. Abstract.....	8
Summary.....	9
2. Inleiding	10
2.1 Algemene situering	10
2.1.1 Probleemstelling	10
2.2 Literatuurstudie	11
2.2.1 Algemeen.....	11
2.2.2 Huisdieren in woonzorgcentra: voordelen.....	14
2.2.3 Huisdieren in woonzorgcentra: nadelen	16
2.2.4 Bezoek en therapie met dieren in de ouderenzorg	19
2.2.5 Voorwaarden voor het houden van huisdieren in het woonzorgcentrum.....	22
2.3 Onderzoeksvragen.....	25
3. Methode	27
3.1 Deelnemers.....	27
3.2 Meetinstrumenten/apparatuur	27
3.3 Procedure	28
3.4 Benodigde kwalitatieve analyses.....	29
4. Resultaten	30
4.1 Houding t.a.v. huisdieren.....	31
4.1.1 Houding van de woonzorgcentra	31
4.1.2 Houding van de bewoners.....	31
4.1.3 Kennis over de meerwaarde van huisdieren.....	31
4.1.4 Toegelaten huisdieren	31
4.2 Drempels en good practices	32
4.2.1 Mogelijke drempels en gesignaleerde problemen	32
4.2.2 Redenen en voorwaarden om wel huisdieren toe te laten.....	33
4.2.3 Good practices.....	34
4.3 Ervaringen.....	36
4.3.1 Mogelijkheden en toegelaten huisdieren.....	36
4.3.2 Onderscheid tussen huisdieren	36
4.3.3 Verblijf huisdieren	37
4.3.4 Verzorging huisdieren	38
4.3.5 Reacties van bewoners	39
4.3.6 Voorwaarden huisdieren.....	41
4.3.7 Voorwaarden bewoners.....	41
4.3.8 Maatregelen als de bewoner niet meer voor zijn/haar huisdier kan zorgen.....	41
4.3.9 Mogelijkheid tot aanschaffen nieuw huisdier	42
4.3.10 Wat gebeurt er met het huisdier na overlijden van de bewoner.....	42
4.4 Ideale situatie en toekomstplannen.....	43
4.4.1 Mogelijkheden.....	43
4.4.2 Ideale omstandigheden.....	43
4.4.3 Plannen voor de toekomst	43
4.4.4 Openheid tegenover proefproject.....	44
4.5 Beroepsproduct	44

5. Discussie.....	45
5.1 Terugkoppeling van de resultaten	45
5.1.1 <i>Houding t.a.v. huisdieren</i>	45
5.1.2 <i>Drempels en good practices</i>	46
5.1.3 <i>Ervaringen</i>	48
5.1.4 <i>Ideale situatie en toekomstplannen</i>	51
5.2 Sterktes en beperkingen van het onderzoek	52
5.3 Suggesties voor verder onderzoek.....	52
5.4 Conclusie.....	53
6. Referentielijst.....	54
7. Bijlage(n)	58
Bijlage 1: Begeleidende brief.....	59
Bijlage 2: Informatiebrief.....	60
Bijlage 3: Informed Consent	63
Bijlage 4: Semigestructureerd interview	65
Bijlage 5: Schema data-analyse	69
8. Beroepsproduct.....	87

1. Abstract

Als men naar een woonzorgcentrum gaat, moet men niet enkel afscheid nemen van de vertrouwde omgeving, maar ook soms van een huisdier. Verschillende onderzoeken tonen aan dat huisdieren een meerwaarde hebben voor mensen. Zo hebben zij een positieve invloed op de gezondheid en kunnen ze mensen helpen. Dit wordt toegelicht in de literatuurstudie.

In dit kwalitatief onderzoek wordt gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview bij vijf verschillende woonzorgcentra in West-Vlaanderen. Hierbij focust dit onderzoek zich op de visie van woonzorgcentra omtrent het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum. Daarnaast wordt nagegaan als er reeds ervaringen met dieren in het WZC geweest zijn en wat men daarvan vond. Tot slot worden de drempels en good practices in kaart gebracht voor het houden van huisdieren in woonzorgcentra.

Aan de hand van het beroepsproduct kunnen woonzorgcentra geïnformeerd worden over hoe ze kunnen omgaan met de drempels die er momenteel zijn of zich kunnen voordoen. Dit om woonzorgcentra te sensibiliseren en aan te spreken om toch een huisdier(en) te houden.

Uit resultaten blijkt dat de woonzorgcentra overtuigd zijn van de meerwaarde van huisdieren. Er zijn reeds ervaringen met huisdieren die verschillende reacties bij bewoners uitlokken. Ook worden dementerende personen vaak in contact gebracht met dieren. Er is zowel sprake van het houden van huisdieren als bezoek en andere activiteiten met huisdieren. Deze voorgaande aspecten worden toegelicht in de resultatensectie. Het onderzoek wordt afgesloten met de discussie. Deze omvat een terugkoppeling van de resultaten, een beschrijving van de sterktes en beperkingen van dit onderzoek, suggesties voor vervolgonderzoek en een conclusie.

Summary

If someone goes to a residential care center, he/she doesn't only have to say goodbye to his/her familiar/trusted environment, but sometimes also to a pet. Different researches show that pets have an added value to people. They have a positive influence on health and are able to help people. This is described in literature study.

In this qualitative study, a semi-structured interview is used at five different residential care centers in West-Flanders. This research focuses on the vision that care centers have about keeping pets within the care center. Besides that, this research will check if there have already been experiences with animals in the residential care centers and what people thought about that. In the end there will be an overview with the obstacles and good practices associated with keeping pets in care centers.

Based on the professional product, care centers can be informed about how they can handle the obstacles that are currently taking place or could take place. This is to sensitize care centers and encourage them to keep a pet(s).

Results show that care centers are convinced about the added value of pets.

There have already been multiple experiences with pets that make residents show different reactions. Also dementing people are often brought in contact with animals. It isn't only about keeping pets, but also visiting and other activities with pets. These previous aspects are described in the results section. The research will be terminated with a discussion. This includes the feedback of the results, a description of the strengths and restrictions of this research, suggestions for follow-up research and a conclusion.

2. Inleiding

2.1 Algemene situering

2.1.1 Probleemstelling

Het onderwerp ‘huisdieren in woonzorgcentra’ is vooral een maatschappelijk probleem. Dit betekent dat het gevolgen heeft voor veel (groepen) mensen in de samenleving en dat er verschillende meningen over zijn, daarnaast is de overheid nodig om het probleem op te lossen.

Huisdieren zijn vaak het laatste element dat ouderen een thuis-gevoel geeft. Er zijn slechts enkele woonzorgcentra die permanent huisdieren tolereren, andere woonzorgcentra (WZC) hanteren een verbod op gezelschapsdieren omwille van lawaaihinder, geurhinder, hygiëne en veiligheid. Als de eigenaar in kwestie moet worden opgenomen zorgt dit voor een dubbel verlies. Zij moeten niet enkel afscheid nemen van hun vertrouwde omgeving, maar ook van hun huisdier (Heymans, 2011).

Meerdere studies hebben aangetoond dat het houden van een huisdier een positieve invloed heeft op de gezondheid van de houders van de dieren. Op psychisch vlak kunnen de dieren een psychologische steun vormen en bijdragen tot verbetering van de levenskwaliteit. Het zorgen voor een dier brengt bij ouderen ook verschillende positieve effecten teweeg, zoals een gevoel van nuttigheid en eigenwaarde. Dieren zorgen ook voor afleiding, ontspanning en troost. Daarnaast helpt het zien van dieren om het geheugen aan het werk te zetten en herinneringen op te roepen (Proost, 2009). Andere bronnen (Vander Sype, 2005 ; Schuurmans, Calis & Zuidema, 2009) bevestigen dat een huisdier zorgt voor heel wat positieve effecten en dat ze voor ouderen een grote rol in hun leven kunnen spelen, maar uit een onderzoek van Heymans (2011) blijkt dat er slechts 26% van de aangesproken woonzorgcentra grotere dieren toelaten en dan spreken we nog niet overal over de bewoners hun eigen huisdier.

In dit kwalitatief onderzoek wordt nagegaan wat de visie is van woonzorgcentra omtrent het houden van huisdieren. Via semigestructureerde interviews, afgenomen bij vijf woonzorgcentra in West-Vlaanderen, worden de drempels en good practices omtrent het houden van huisdieren in een woonzorgcentrum in kaart gebracht. Dit onderzoek wordt gevoerd om na te gaan waarom een woonzorgcentrum wel of geen huisdieren houdt.

Om dit onderzoek te beginnen, is het belangrijk om eerst informatie te verzamelen over de meerwaarde van huisdieren, dit wordt omschreven in een literatuurstudie. Allereerst wordt er beschreven wat een huisdier is en worden er cijfergegevens in kaart gebracht. Daarna ligt de focus op de voor- en nadelen van huisdieren binnen een WZC. Vervolgens worden Animal Assisted Therapy en Animal Assisted Activities kort toegelicht. De literatuurstudie wordt afgesloten door stil te staan bij de voorwaarden voor het houden van huisdieren binnen een WZC.

In een tweede deel worden de methode en de resultaten omschreven. Het onderzoek afsluiten gebeurt met een terugkoppeling van de resultaten en de discussie, waarin ook de sterktes en de zwaktes van het onderzoek worden beschreven.

2.2 Literatuurstudie

2.2.1 Algemeen

Wat is een huisdier? Volgens Van Dale is een huisdier een tam dier dat voor het nut of de gezelligheid door de mens (in of bij zijn woning) wordt gehouden en verzorgd. We onderscheiden hierbij twee categorieën: gezelschapsdieren en landbouwhuisdieren. Het verschil tussen deze twee categorieën is niet afhankelijk van de diersoort of van de grootte, want er bestaan zowel kleine als grote huisdieren, maar van het gebruik dat de mens ervan maakt. Hetzelfde dier kan voor de ene persoon een landbouwhuisdier zijn en voor de andere een gezelschapsdier (Janssen & Bakker, 2007).

Dieren worden ook regelmatig in de zorg ingezet, vanwege de gunstige effecten die huisdieren op mensen kunnen hebben. Bekend zijn bijvoorbeeld de bezoekdieren, die in een zorginstelling voor ouderen of in een ziekenhuis langskomen. Uit diverse onderzoeken blijkt dat huisdieren op deze manieren inderdaad een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan het welzijn van de mensen die om zeer diverse redenen in zorginstellingen verblijven (Huisdieren leveren een waardevolle bijdrage in de zorg, 2012).

Kwaliteit van leven wordt beïnvloed door onder andere verliessituaties (verlies van lichamelijke functies, geen plaats meer hebben in de maatschappij, overlijden van vrienden en partner). Als we dan weten dat een huisdier dezelfde effecten kan teweegbrengen als een vriend of partner, kunnen we stellen dat deze als ‘buffer’ kan fungeren en zo de kwaliteit van ouderen verhogen. De relatie mens-dier kan, zelfs indien maar tijdelijk, instaan voor het behoud van een zekere levenskwaliteit, ondanks de vermindering van fysische en mentale

gezondheidstoestand van ouderen. Een gezelschapsdier kan de mens niet vervangen, maar kan toch een aanvullende factor zijn, bouwt een brug tussen heden en verleden en wordt een bron van communicatie (Vander Sype, 2005).

Een andere literatuurstudie (Schuurmans, Calis & Zuidema, 2009) brengt het bewijs voor Animal Assisted Therapy (AAT) in kaart. Acht onderzoeken laten een positief effect van AAT zien op de uitkomstmaten sociale interactie, eenzaamheid, stemming en kwaliteit van leven bij verpleeghuisbewoners (zie verder, punt 2.2.4).

Er werd in België ook nagegaan hoe het eventueel recht op het houden van een huisdier in woonzorgcentra (WZC) wordt toegepast (Heymans, 2011). Hierbij kwamen volgende resultaten naar voren. Er waren 69 respondenten (dit zal beschouwd worden als 100%). Slechts 10 van de 69 aangesproken woonzorgcentra hanteerden een algemeen verbod op huisdieren (14%). Er zijn 29 woonzorgcentra die hun bewoners toelaten om kleine dieren te houden (42%), zoals een vogel, vis, cavia,... Grotere dieren zoals een hond of kat van de bewoner werd in 19 woonzorgcentra toegelaten (26%). Meerdere instellingen houden zelf dieren, meer bepaald 30 (43%). Dit kan een vogel, vis, cavia of konijn zijn in de gemeenschappelijke ruimten. Sommige woonzorgcentra hebben ook een hond of kat, maar de meeste grote dieren wonen niet permanent in het woonzorgcentrum; ze worden elke dag of meerdere malen per week meegebracht door personeelsleden. Meerdere instellingen houden ook dieren buiten zoals kippen of konijnen. In 6 woonzorgcentra maakt men gebruik van dieren als therapie (8%). Een andere mogelijkheid die naar voren kwam, was het bezoek van de dieren aan hun baasjes in het woonzorgcentrum, 28 WZC laten dit toe (40%).

Charlot, Cobbaut, De Mets, Hinnekint en Lambert (2009) hebben vier groepen van actoren bevraagd (bewoners, personeel, directie en externe experts) omtrent hun visie op het woonzorgcentrum van de toekomst. Er werd door deze actoren aangegeven dat huisdieren toegelaten zijn als ze de andere bewoners niet storen, zoals een kanarie op de kamer, een aquarium, konijnen, katten en kleine honden.

In Nederland werden ook vragenlijsten afgenomen (Bosman, 2012). In tabel 1.1 wordt weergegeven welke soorten gezelschapsdieren er binnen de 264 zorginstellingen worden toegelaten en aanwezig zijn. Van de 264 zorginstellingen bevestigt 89% dat huisdieren welkom zijn. Kleine zangvogels worden het meest toegelaten (92%), momenteel zijn ze ook

het meest aanwezig in de zorginstellingen (74%). Naast kleine zangvogels worden ook aquariumvissen (44%), katten (43%) en honden (41%) gehouden.

Het verschil tussen de huisdieren die welkom en effectief aanwezig zijn, wordt hoogstwaarschijnlijk beïnvloed door het feit dat de bewoner al dan niet een huisdier heeft en welk dier dit is.

Tabel 1.1: Huisdieren toegestaan en aanwezig in 264 zorginstellingen voor ouderen in Nederland (Bosman, 2012).

Diersoorten³	Welkom¹	Aanwezig²
Aquarium / vissen	219 (83%)	177 (44%)
Vogels – kleine zangvogels (kanaries, vinken)	244 (92%)	194 (74%)
Vogels – papegaaien (dwergpapegaaien, parkieten)	184 (70%)	74 (28%)
Katten	220 (83%)	114 (43%)
Honden	206 (78%)	108 (41%)
Boerderijdieren	20 (8%)	8 (3%)
Konijnen	148 (56%)	19 (7%)
Knaagdieren	178 (67%)	18 (7%)
Terrariumdieren	103 (39%)	3 (1%)

¹ Aantal instellingen die verklaard hebben dat de diersoorten welkom zijn in hun faciliteit (N=264)

² Aantal instellingen die verklaard hebben dat diersoorten aanwezig zijn in de instelling op dat moment (N=264)

³ Meerdere antwoorden mogelijk

2.2.2 Huisdieren in woonzorgcentra: voordelen

In Nederland onderzocht Enders-Slegers in 2000 de betekenis van gezelschapsdieren voor de kwaliteit van het leven van ouderen. Hieruit is voortgekomen dat huisdieren sociale steun geven aan ouderen. Dieren vullen gaten in het sociale netwerk op, waardoor gevoelens als eenzaamheid verminderen of zelfs voorkomen worden. Dit onderzoek toont aan dat in een relatie tussen een oudere en een gezelschapsdier sociale behoeften worden vervuld. Daarnaast zorgt de aanwezigheid van gezelschapsdieren in een verpleeghuis voor een gemakkelijkere overgang en ontstaat een ontspannen, huiselijke sfeer.

Er is reeds bewijs dat dieren positieve effecten hebben op zowel de fysische als psychische gezondheid. Uit een onderzoek (Raina, Waltner-Toews, Bonnett, Woodward & Abernathy, 1999) blijkt dat het houden van huisdieren zorgt voor zowel het behoud van, als minder problemen met activiteiten dagelijks leven (ADL) van ouderen. Daarnaast werd er door Siegel in 1990 onderzoek gedaan waarbij een jaar lang werd bijgehouden hoe vaak ouderen met en zonder huisdier een arts bezochten. In dit onderzoek worden stressvolle gebeurtenissen geassocieerd met een hoger aantal bezoeken aan een arts. In dit onderzoek werd duidelijk dat ouderen met een huisdier bij eenzelfde hoeveelheid stressvolle gebeurtenissen minder vaak een arts bezochten dan ouderen zonder huisdier; waaruit blijkt dat huisdieren hun baasjes helpen/bijstaan in tijden van stress. Vooral honden vormden een buffer tegen de invloed van de stressvolle gebeurtenissen. Er wordt verondersteld dat honden en katten nauwere betrekkingen ontwikkelen met mensen, omdat zij meer vergelijkbare ‘sociale organisatie’ en ‘communicatie’ systemen delen.

Ook komt naar voor dat ouderen in een verpleeghuis waar dieren aanwezig zijn, minder last hadden van depressie, spanning, verwarring en vermoeidheid (Crowley-Robinson, Fenwick & Blackshaw, 1996). Daarnaast is uit een onderzoek van Garrity, Stallones, Marx & Johnson (1989) gebleken dat ouderen die huisdieren bezitten minder lijden aan depressie, eenzaamheid en angst dan ouderen die geen huisdieren bezitten. Zij gebruikten huisdierbezit en gehechtheid aan het dier als factoren voor de gezondheid van de ouderen.

In een Italiaanse studie (Colombo, Dello Buono, Smanie, Raviola & De Leo, 2006) werden oudere bewoners verdeeld in 3 groepen, de bewoners van groep één kregen een kanarie, groep twee een plant en groep drie niets. Deze groepen werden drie maand geobserveerd en maakten gebruik van de Brief Symptom Inventory (BSI) die symptomen van

psychopathologie meet. Aan het eind van de observatie kwamen ze tot de conclusie dat zelfs de groep die een plant had gekregen en er voordeel uit haalden, niet dezelfde positieve resultaten haalden op de BSI en de sub-schalen van levenskwaliteit als de groep die een huisdier kreeg. Het houden van een huisdier zorgde voor een vermindering van klachten, depressieve stemming en angst.

Het Landelijk Informatie Centrum Gezelschapsdieren (LICG) geeft nog een korte samenvatting van welke voordelen ouderen kunnen hebben als ze een huisdier houden (Ouderen en huisdieren, n.d.). Ouderen hebben vaker te maken met eenzaamheid door het overlijden van familie, verminderd contact met anderen door geestelijke of fysieke problemen of het verhuizen naar een woonzorgcentrum. Een huisdier kan (gedeeltelijk) deze leegte in veel gevallen opvullen. Het hebben van een huisdier geeft voor eenzame ouderen vaak weer een doel om te leven, iets om voor te zorgen en voor op te staan. Hierdoor zijn zowel het dag- en nachtritme als de stemming van ouderen met huisdieren vaak beter. Een huisdier kan meer zijn dan gewoon een trouwe vriend, zoals bijvoorbeeld een gespreksonderwerp, waardoor ouderen vaak sneller contact maken met anderen.

Er is ook sprake dat het omgaan met huisdieren een stress-verlagend effect heeft en de bloeddruk kan verlagen, dit werd bevestigd door een onderzoek van Friedmann, Katcher, Thomas, Lynch & Messent (1983) naar de invloed van sociale interacties met dieren met betrekking tot de bloeddruk. Uit dit onderzoek blijkt dat het praten tegen dieren een positief effect heeft op de bloeddruk. De aanwezigheid van de hond resulteerde in een lagere bloeddruk bij de mens, terwijl het praten tegen een persoon de bloeddruk juist doet stijgen.

Daarnaast worden er ook vaak onderzoeken gedaan naar het effect van huisdieren op ouderen met een vorm van dementie. Na het introduceren van twee katten op een dementie-afdeling, vond men dat deze mensen meer alert waren en minder hulpbehoevend gedrag vertoonden (Ouderen en huisdieren, n.d.).

Enders-Slegers observeerde in 2000 ook de mens-dier interacties aan de hand van een experimenteel onderzoek naar de invloed van het hebben van huisdieren op de kwaliteit van leven van dementiepatiënten. Voor het onderzoeksopzet heeft men gekozen voor de permanente aanwezigheid van katten, omdat katten onafhankelijker en zelfstandiger functioneren dan een hond. Uit de observaties van mens-dier interacties werd geobserveerd dat bewoners aangename en gelukkige momenten beleefden door en met het huisdier. Het dier

zat op de schoot of lag op het bed genesteld, waarbij de bewoner vertelde ‘hij houdt van mij’. Andere observaties, door de medewerkers waren dat de bewoners meer lachen dan normaal, dat ze levendiger worden, dat onrustige mensen weer tot rust komen en mensen die verdrietig zijn soms weer blij worden door de afhankelijkheid en hoge aaibaarheidsfactor van de dieren.

Uit een schrijfwedstrijd ‘Helpen huisdieren in de psychiatrie’, kreeg men 130 inzendingen zowel van GGZ-cliënten als van hulpverleners en familieleden. Deze inzendingen werden onderworpen aan een inhoudsanalyse (Janssen, 2007), waarvan een korte samenvatting gemaakt werd met volgende resultaten (opgevat als hypothesen).

Inzenders bevestigen in overgrote meerderheid (97%) dat huisdieren hulp bieden bij psychiatrische problemen. De eigen ervaring van 12% van de inzenders is dat huisdieren suïcides voorkomen. Daarnaast zorgen huisdieren er ook voor dat men minder beroep doet op medicijnen en zorg.

Liefde en vriendschap omschrijven de sterke band met hun huisdier. Belangrijke elementen hierbij zijn onvoorwaardelijke liefde en affectie van hun huisdier. De aanwezigheid van huisdieren vermindert eenzaamheidsgevoelens. Zo ervaart men sociale steun, troost en bescherming. Huisdieren werken ook soms antidepressief.

Naast structuur geven huisdieren ook plezier. Ze hebben een kalmerende werking en kunnen angst reduceren.

Intermenselijk contact wordt mogelijk gemaakt door huisdieren. Daarnaast functioneren ze als een spiegel. Huisdieren hebben een voorbeeldfunctie en kunnen de bezitter soms alert maken op onregelmatig gedrag.

Tot slot is er de zorg voor een huisdier die de eigenwaarde verhoogt.

2.2.3 Huisdieren in woonzorgcentra: nadelen

Enerzijds kunnen er problemen optreden omtrent het verzorgen van een huisdier, die voortkomen uit geestelijke of lichamelijke problemen van de oudere. Door oplopende lichamelijke beperkingen is het mogelijk dat de oudere eigenaar zijn/haar hond niet meer kan uitlaten of als er sprake is van geestelijke problemen zoals dementie, kan het zijn dat de bewoner van het woonzorgcentrum zaken vergeet met betrekking tot de verzorging van het huisdier. Indien dergelijke problemen naar voren komen, kan het een oplossing zijn om zaken af te spreken met familie en naasten in verband met de zorg en verantwoordelijkheid voor het dier (Ouderen en huisdieren, n.d.).

Anderzijds brengt het houden van huisdieren enkele nadelen met zich mee met betrekking tot veiligheid, lawaaihinder, geurhinder. Het is ook mogelijk dat het personeel en/of andere bewoners last hebben van het dier, er angstig of allergisch voor zijn (Ouderen en huisdieren, n.d.).

Door een combinatie van literatuur- en veldonderzoek (Lambrechts & Spek, 2013) werd nagegaan of er door de aanwezigheid van huisdieren in de ouderenzorg een risico aanwezig is voor ziekten die van dier op mens worden overgedragen (zoönosen). Op basis van de resultaten worden maatregelen voorgesteld waarmee eventuele risico's beperkt kunnen worden. Voor dit onderzoek werd er gebruikt gemaakt van woonzorgcentra die zich bevinden in Nederland. Daaruit volgt dat in alle bezochte instellingen huisdieren worden gehouden en/of op bezoek komen, maar dat bij 72% de voorschriften of protocollen over het houden van dieren, de hygiëne en veiligheid ontbreken. Daardoor bestaat een kans dat de dieren zoönosen overdragen op de bewoners, maar het risico hierop kan mogelijk beperkt worden door maatregelen en protocollen over het toelaten van dieren te formuleren en toe te passen. Enkele zoönosen die af en toe voorkomen zijn bij zowel katten als honden schurft en dermatofytose. Bij katten is er ook soms sprake van de kattenkrabziekte.

Uit een onderzoek van Enders-Slegers (2000) komt naar voor dat niet enkel zoönosen en allergieën voor bepaalde dieren, schadelijk kunnen zijn voor de menselijke gezondheid, maar er is ook nog een 'dreiging' van problemen met of over het dier: gedragsstoornissen van het dier zoals bijten en springen; struikelen over het dier; maar ook ruzie met de burens over het dier (Venske & Mayhew, 1990).

Als we naar de resultaten kijken die verkregen werden door een vragenlijst in Nederland (Bosman, 2012), zien we in tabel 1.2 verschillende problemen die gemeld werden en de frequentie van de melding, daarnaast kunnen we afleiden dat de meeste problemen omtrent huisdieren van bewoners ontstaan door een vuile kamer en geurhinder.

Tabel 1.2: Gemelde problemen met huisdieren in zorginstellingen voor ouderen en hun frequentie

Problemen	Frequentie (Nr. van problemen (std. resterend))				Totale score ¹
	0 = Nooit	1=Soms	2=Regelmatig ²	3=Vaak ³	
Vuilheid (kamer)	56	108	14	0	136
Geurhinder	69	99	8	0	115
Irritatieproblemen (bewoners)	77	76	7	1	93
Medische problemen (dier)	98	85	3	0	91
Verwaarlozing van het dier	103	71	5	1	84
Geluidshinder	88	66	5	0	76
Gewichtsproblemen (dier)	117	40	12	0	64
Gedragsproblemen (dier)	112	56	3	1	65
Allergieën (bewoners/medewerkers)	94	49	5	2	65
Angst (bewoners)	104	46	4	1	57
Hinderlijk gedrag (dier)	107	44	3	0	50

¹ Totaalscore is berekend door de som van de volgende scores * aantal instellingen: 0=Nooit, 1=Soms, 2=Regelmatig, 3=Vaak

² Restwaarden berekend over kolom 1+2, om tellingen <5 te voorkomen

³ Geen restwaarden berekend omwille van de weinige tellingen

Men onderzoekt wat de mogelijke correlatie is tussen de aanwezige diersoorten (honden, katten, knaagdieren) en de gemelde problemen. Men kan concluderen dat wanneer honden aanwezig zijn in de instelling er meer klachten waren omtrent gewichtsproblemen, gedragsproblemen, geluidshinder, vuilheid en hinderlijk gedrag. In de instellingen waar katten aanwezig zijn, merken we meer klachten omtrent geurhinder en vuilheid, dan bij instellingen waar geen katten aanwezig zijn. Bij knaagdieren ondervinden we meer medische problemen.

Uit deze resultaten kunnen we afleiden dat de aanwezigheid van honden zorgt voor een toename van observeerbare problemen (Bosman, 2012).

Niet alleen het houden van huisdieren in een woonzorgcentrum brengt nadelen met zich mee, zelf bij het toepassen van Animal Assisted Interventions (AAI) zijn er een aantal risico's verbonden (Janssen & Bakker, 2007).

Zo kunnen huisdieren overlast veroorzaken (geluidsoverlast, haaruitval, uitwerpselen, beschadiging van meubilair, geurhinder,...). Hierbij kan er ook ongedierte aanwezig zijn, zoals teken en vlooiën. Daarnaast moet er rekening gehouden worden met allergische reacties op huisdieren en/of zoönosen (van dier op mens overdraagbare ziekten).

Er is ook gevaar van ongelukken, zoals valincidenten of bijtewonden. De zorg voor dieren kan een extra belasting zijn voor het personeel.

Tot slot is het ook mogelijk dat het welzijn van de dieren zelf in het gedrag komt.

2.2.4 Bezoek en therapie met dieren in de ouderenzorg

Er zijn speciale therapieën ontwikkeld met huisdieren, Animal Assisted Therapy (AAT) en er worden activiteiten met dieren georganiseerd, Animal Assisted Activities (AAA).

Bij AAA gaat men dieren inzetten bij de activiteiten, bijvoorbeeld een oudere of zieke persoon bezoeken om hen door middel van het dier op te vrolijken of af te leiden.

Door het gebruik van algemene effecten die dieren op mensen kunnen hebben, is het mogelijk dat men vrolijker of actiever wordt, meer onderlinge contacten krijgt of even zijn ziekte kan vergeten. Bij dit soort activiteiten is er geen duidelijk vooropgezet doel.

Bij AAT wordt gebruik gemaakt van therapie die wordt ondersteund door de aanwezigheid van een dier. Hier gaat men doelgericht een dier inzetten om bepaalde effecten te verkrijgen bij een persoon. Een dier kan bijvoorbeeld ingezet worden om door te dringen tot een psychiatrische patiënt of een revalidatiepatiënt stimuleren bij het oefenen. Als men gebruik maakt van AAT, is zowel de begeleider van het dier als een professionele therapeut aanwezig. Deze therapeut stelt een behandelplan op en maakt nota's van de vorderingen.

Als we AAA en AAT in een groter geheel willen bekijken, kunnen we spreken van AAI (Dieren in de zorg: AAA & AAT, n.d.)

Er kan ook gewerkt worden met dieren binnen het woonzorgcentrum. Dit kan zowel onder de vorm van een activiteit als therapie. Deze activiteiten met dieren of het inzetten van

therapiedieren kan naar iedereen gericht zijn (verschillende doelgroepen), maar ook naar specifieke doelgroepen, zoals bijvoorbeeld dementiepatiënten.

Een studie van Schuurmans, Calis & Zuidema (2009) toont aan dat bij ouderen een sterke band met een huisdier geassocieerd is met het minder voorkomen van depressie. Daarnaast werden er studies uitgevoerd om het effect van AAT te onderzoeken op dementie, alsook op bewoners zonder psychische problematieken. Uit deze studie komt naar voor dat AAT leidt tot een verhoging van de sociale interactie, een vermindering van eenzaamheid, een verbetering van stemming en een verbetering van kwaliteit van leven. Daarnaast zien we dat op de psychogeriatrische afdeling AAT zorgt voor een verhoogde sociale interactie, een vermindering van probleemgedrag en een verbeterde voedselinname. De intensiteit van AAT maakt meestal niet uit, zelf al bij een relatief simpele vorm van AAT is er al een effect. Naast het effect op de bewoners blijkt AAT ook een positief effect te hebben op het verzorgend personeel: het verblijf of bezoek van dieren op de afdeling wordt als leuk ervaren en draagt bij aan een betere werksfeer.

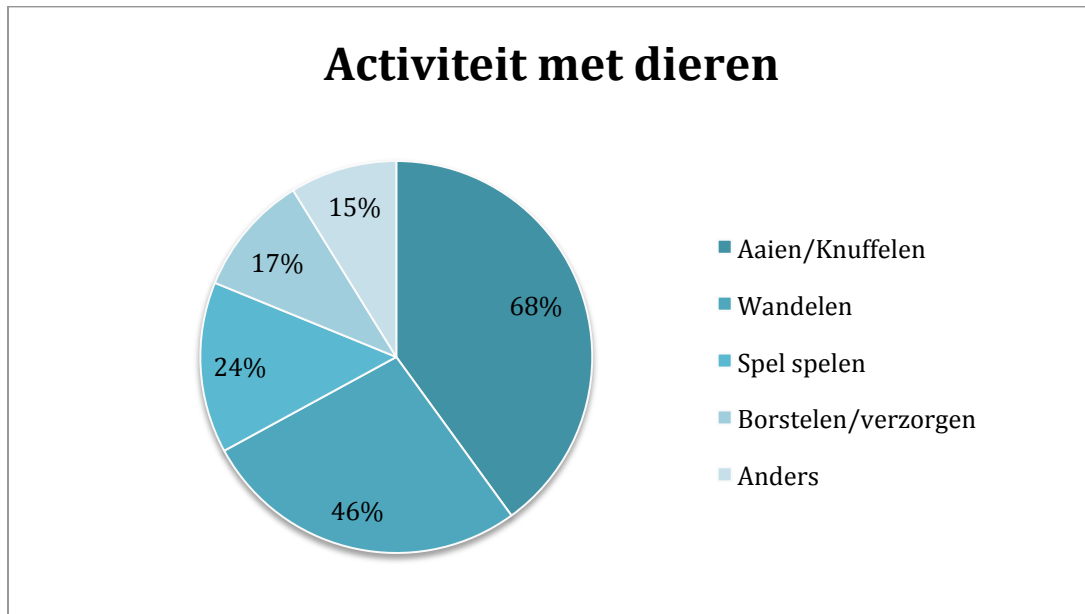
Ook de Italiaanse studie van Colombo, Dello Buono, Smania, Raviola & De Leo (2006) bevestigt dat therapie met dieren een voordelig effect kan hebben op het psychologisch welzijn van ouderen, in het bijzonder voor aspecten die geassocieerd zijn met depressieve symptomen en percepties omtrent kwaliteit van leven.

In een interview door Lambrechts & Spek (2013) werd er gevraagd naar welke activiteiten er worden gedaan met de dieren en ouderen, in het kader van AAA. Tijdens zo'n bezoek is er geen therapeutisch doel, hierbij kunnen de ouderen de dieren knuffelen, aaien, op schoot nemen, wandelen, borstelen, koekjes geven, spelen, kijken naar het dier of erover praten. In het kader van AAT wordt met de cliënt en therapeut een therapeutisch doel vastgesteld, de cliënt, de therapeut en het therapiedier werken samen aan dit therapeutisch doel door bepaalde activiteiten uit te voeren. Deze bezoeken voor zowel AAA als AAT duren ongeveer een uur, afhankelijk van wat het dier en de oudere aankan.

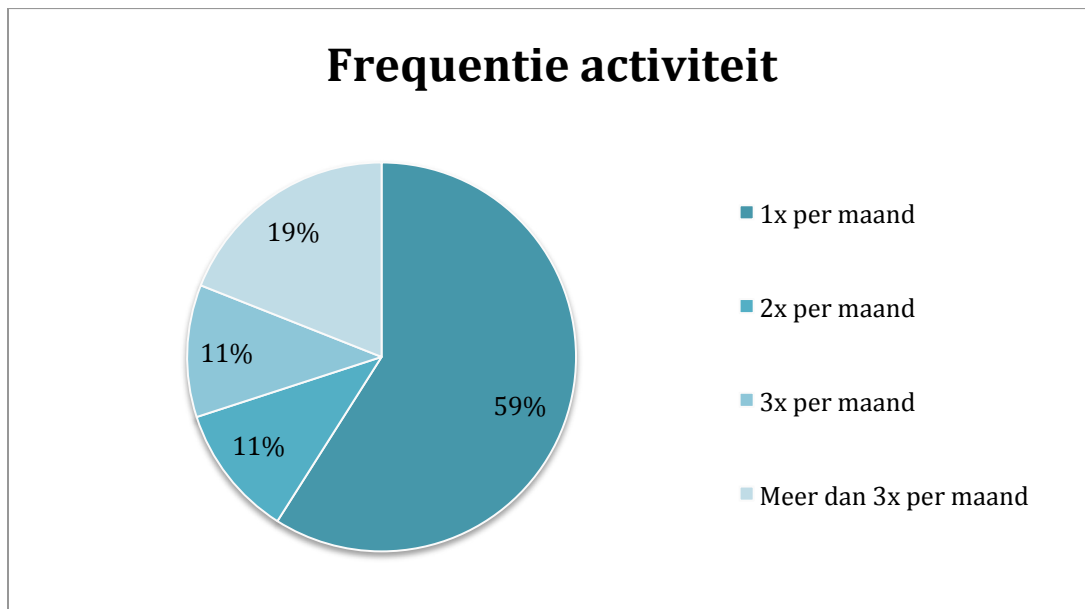
Dit onderzoek in Nederland (Lambrechts en Spek, 2013) waarbij ouderen ondervraagd werden in verband met huisdieren in het woonzorgcentrum leverde volgende resultaten op. De helft van de ondervraagde ouderen waardeert het dat huisdieren aanwezig zijn en 23% was in het bezit van een huisdier. Voor een kwart (23%) maakt het niet uit. Huisdieren die daar het meest gehouden worden zijn vogels (88%) en katten (12%). Daarnaast vindt 66% van de ondervraagden het leuk als er dieren op bezoek komen waarmee men het liefst wil aaien/knuffelen (68%), wandelen (46%) en/of spelen (24%).

In figuur 1.1 wordt duidelijk welke activiteiten de ouderen het liefst willen doen met het dier en uit figuur 1.2 kunnen we afleiden dat 19% het leuk zou vinden als er meer dan driemaal per maand een activiteit met een dier wordt georganiseerd.

Figuur 1.1 : Activiteiten met dieren

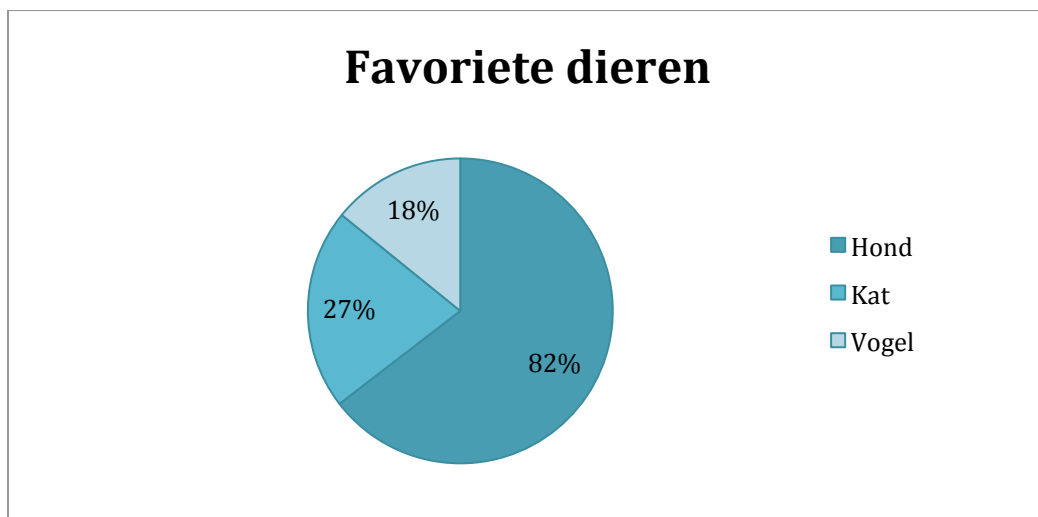
Figuur 1.2: Frequentie van activiteit met dieren

2.2.5 Voorwaarden voor het houden van huisdieren in het woonzorgcentrum

Om de organisatie en het samenleven in het woonzorgcentrum optimaal te houden, moet er aan aantal voorwaarden voldaan worden om een huisdier te houden in het woonzorgcentrum, daarnaast moet er ook rekening gehouden worden met welke huisdieren de bewoners graag willen. Uit een onderzoek van Lambrechts & Spek (2013) in Nederland, waar veel zorginstellingen huisdieren toelaten, werd bevraagd welke dieren de bewoners graag als huisdier willen, uit figuur 1.3 hieronder kunnen we afleiden dat 82% van de respondenten een hond verkiest. Indien het niet mogelijk is om een huisdier te houden binnen het woonzorgcentrum, is er nog de mogelijkheid dat dieren op bezoek komen. Figuur 1.4 geeft weer welke huisdieren op bezoek moeten komen volgens de bewoners.

Figuur 1.3: Dieren die bewoners graag als huisdier willen

Figuur 1.4: Huisdieren op bezoek

Volgens het LICG (Uw huisdier mee naar een verzorgingstehuis, n.d.) geeft in Nederland driekwart van de zorginstellingen aan dat ze huisdieren toestaan, welke dieren ze toelaten is afhankelijk van de instelling. Er worden wel een aantal eisen gesteld:

1. De eigenaar moet zowel fysiek als mentaal nog in staat zijn het huisdier te kunnen verzorgen
2. Het huisdier mag geen overlast veroorzaken voor andere bewoners
3. Er moet iemand garant staan voor het huisdier als de eigenaar niet meer voor het dier kan zorgen/komt te overlijden

Ook als de ouderen niet helemaal zelfstandig meer voor het huisdier kan zorgen, is er vaak de mogelijkheid om het huisdier nog steeds mee te nemen:

1. Als men familie of kennissen heeft om de bewoner in de zorg te ondersteunen
2. In een aantal regio's zijn vrijwilligers actief die de oudere kunnen ondersteunen in de zorg
3. In sommige zorginstellingen kunnen verzorgend personeel en/of vrijwilligers de oudere in de zorg ondersteunen

Uit een interview omtrent zorgdierinstellingen in Nederland (Lambrechts & Spek, 2013) werd bevraagd welke diersoorten men inzet om naar een ouderenzorginstelling te gaan. Dit zijn voornamelijk kleine huisdieren, zoals honden, katten, konijnen, knaagdieren en vogels. Om met deze dieren een ouderenzorginstelling te bezoeken moeten ze voldoen aan een aantal voorwaarden. De voorwaarden voor deze dieren worden omschreven als sociaal, gezond met de juiste inenting, schoon en geborsteld zijn. Daarnaast mogen de dieren geen agressief gedrag vertonen. Ze moeten geïnteresseerd zijn in mensen en er contact mee willen maken. De dieren moeten goed getraind zijn en basiscommando's kennen.

In de Nederlandse studie (Bosman, 2012) werd een vragenlijst afgenomen om na te gaan wat de eisen zijn van de zorginstellingen om het huisdier toe te laten. We kunnen twee zaken onderscheiden, enerzijds in tabel 1.3 de eisen in verband met het huisdier en anderzijds in tabel 1.4 de eisen in verband met de bewoner om het huisdier te kunnen houden. We kunnen uit deze tabellen afleiden dat 7% van de instellingen waar huisdieren toegestaan zijn, er geen beleid gehanteerd wordt in verband met het huisdier en 5% omtrent de bewoner. Daarnaast kunnen we ook afleiden dat de voornaamste voorwaarden omtrent de bewoner zijn dat men

zowel fysiek (74%) als mentaal (63%) in staat moet zijn om voor zijn/haar huisdier te zorgen en omtrent het huisdier, dat deze geen overlast mag zijn (72%) voor de andere bewoners.

Tabel 1.3: Voorwaarden omtrent het huisdier om deze toe te laten in de zorginstellingen voor ouderen.

Voorwaarden²	Aantal instellingen¹
Geen voorwaarden	17 (7%)
Geen overlast door het dier	188 (72%)
Vrij van ziekten	141 (54%)
Vriendelijk gedrag	120 (46%)
Weinig verzorging	22 (8%)
Grootte	11 (4%)
Andere	25 (10%)

¹ N=261

²Meerdere antwoorden mogelijk

Tabel 1.4: Voorwaarden omtrent de bewoner (en eigenaar van het huisdier) om een huisdier toe te laten in de zorginstellingen voor ouderen.

Voorwaarden²	Aantal instellingen¹
Geen voorwaarden	14 (5%)
Fysiek in staat om voor het dier te zorgen	192 (74%)
Mentaal in staat om voor het dier te zorgen	164 (63%)
In staat zijn om de kosten te betalen	156 (60%)
Garantie door een derde persoon voor het dier	124 (48%)
Andere	11 (4%)

¹ N=261

²Meerdere antwoorden mogelijk

Andere voorwaarden die naar voren kunnen komen wanneer een huisdier wordt toegelaten in het woonzorgcentrum, zijn de ruimtes waar de huisdieren wel en/of niet toegestaan zijn. In het onderzoek van Bosman (2012) werd aan respondenten gevraagd in welke ruimtes de dieren zijn toegestaan. Voor de resultaten in tabel 1.5 werd een onderscheid gemaakt tussen katten en honden. Voor de katten is de leefomgeving verschillend, want sommige katten leven enkel in de kamer van hun eigenaar (31%), terwijl anderen buiten vrij rondlopen (39%). Voor honden zien we dat het in de meeste gevallen (85%) een vereiste is om de hond in het algemeen aan de leiband te houden.

Tabel 1.5 Voorwaarden omtrent huisdieren en ruimtes in zorginstellingen voor ouderen.

Leefomgeving	Aantal gevallen voor katten	Aantal gevallen voor honden
Alleen kamer	16 (31%)	0 (0%)
Algemene ruimtes aan de leiband	19 (37%)	45 (85%)
Algemene ruimtes vrij rondlopen	24 (46%)	15 (28%)
Buiten aan de leiband	19 (37%)	43 (81%)
Buiten vrij	20 (39%)	17 (32%)

Als reeds aangetoond is dat huisdieren een meerwaarde kunnen zijn voor de bewoners van het woonzorgcentrum, wat zijn dan de redenen voor woonzorgcentra om wel of geen huisdieren te houden binnen het WZC?

2.3 Onderzoeksvragen

Wanneer men naar een woonzorgcentrum gaat, moet men afscheid nemen van de vertrouwde omgeving, maar ook soms van een huisdier. Verschillende studies hebben reeds aangetoond dat (huis)dieren een positieve invloed hebben op de mensen, zowel fysisch als psychisch. Cijfergegevens tonen aan dat in Nederland vaak huisdieren worden gehouden in een woonzorgcentrum. Het is niet zeker dat de situatie in België hetzelfde is, waardoor er nood is aan een gelijkaardig onderzoek. Uit een enquête van de vakbond LBC-NVK (2015) blijkt dat de werkdruk gestegen is. Hierbij wordt vermeld dat de meerderheid van het personeel te weinig tijd heeft voor de bewoner. Zowel in verband met sociaal contact als de nodige zorg.

Door deze grote werkdruk op het verzorgend en verplegend personeel in België is het mogelijk dat de medewerkers in woonzorgcentra, door gebrek aan tijd, geen huisdieren willen of kunnen toestaan.

Daarnaast werd een onderzoek uitgevoerd door Charlot, Cobbaut, De Mets, Hinnekint en Lambert (2009). Zij hebben vier groepen van actoren bevraagd (bewoners, personeel, directie en externe experts) omtrent hun visie op het woonzorgcentrum van de toekomst. Het grootste verschil tussen hun onderzoek en dit onderzoek, is dat dit onderzoek zich specifiek richt op huisdieren. Hun onderzoek gaat in het algemeen over hoe een woonzorgcentrum zou moeten zijn. Daarbij wordt kort aangehaald dat huisdieren zouden worden toegelaten. Daarnaast wordt in dit onderzoek kort gepeild naar de ideale situatie, maar vooral de huidige situatie wordt in kaart gebracht. Ook zijn de deelnemende WZC voor dit onderzoek gesitueerd in West-Vlaanderen, wat niet het geval is in hun onderzoek.

Met dit kwalitatief onderzoek wordt via een semigestructureerd interview nagegaan wat de visie is van vijf verschillende woonzorgcentra in West-Vlaanderen omtrent het houden van huisdieren. Er wordt voor een semigestructureerd interview gekozen omdat er hierbij een aantal onderwerpen en open vragen vastliggen, maar er ook nog de mogelijkheid is tot doorvragen. Hierdoor is het mogelijk om dieper in te gaan op een bepaald onderwerp en kan meer en gedetailleerde informatie verkregen worden.

Hieruit volgt een beroepsproduct dat als doel heeft mensen te sensibiliseren en een duidelijk beeld te geven van drempels en good practices. Het beroepsproduct is een brochure waarin tips vermeld worden met betrekking tot het houden van huisdieren in een woonzorgcentrum. Men zou ze kunnen beschouwen als richtlijnen.

Hieronder een overzicht van de hoofdvraag en deelvragen uit dit onderzoek:

- Hoofdvraag: ***Wat is de visie van woonzorgcentra omtrent het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum?***
- Deelvraag 1: *Wat is de houding van personeel en directie t.a.v. huisdieren in een WZC?*
- Deelvraag 2: *Wat zijn de drempels en good practices omtrent het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum?*
- Deelvraag 3: *Als er reeds ervaringen met dieren in het WZC zijn, hoe beleeft men die dan?*
- Deelvraag 4: *Hoe zou voor hen de ideale situatie eruit zien m.b.t. dieren in het WZC?*

3. Methode

3.1 Deelnemers

De meest geschikte onderzoeksstrategie is een kwalitatief onderzoek. Er werd aan vijf verschillende woonzorgcentra gevraagd om deel te nemen aan een semigestructureerd interview, waaronder ook woonzorgcentra die reeds ervaringen hebben met huisdieren. Hierbij gaat het om woonzorgcentra die gelegen zijn in West-Vlaanderen.

Om de drempels en good practices in kaart te brengen was het belangrijk om zowel woonzorgcentra te contacteren die momenteel geen huisdieren hebben, als woonzorgcentra waar wel huisdieren aanwezig zijn. Daarnaast waren er geen specifieke vereisten voor de deelnemers.

Meerdere woonzorgcentra werden persoonlijk gecontacteerd. Daarbij werd rekening gehouden met het feit dat er ook woonzorgcentra zouden zijn die niet wensen deel te nemen. Daarnaast was het ook belangrijk om zoveel deelnemende woonzorgcentra te hebben tot er geen extra informatie meer verkregen werd en zo een verzadigingspunt bereikt werd.

3.2 Meetinstrumenten/apparatuur

Het doel van dit kwalitatief onderzoek is om informatie te verwerven omtrent de visie van woonzorgcentra met betrekking tot het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum. Hiervoor werd er gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview (zie bijlage 4). Deze werd zelf geconstrueerd met behulp van desk research. Enkele vragen zijn gebaseerd op een bestaande enquête die werd gebruikt in een onderzoek van Bosman (2012) naar huisdieren in oudereninstituten in Nederland.

Het semigestructureerd interview bevat vragen over een aantal topics die vastliggen, daarnaast is er ook nog voldoende ruimte om dieper in te gaan op de antwoorden van het woonzorgcentrum. Het interview werd ook vastgelegd via een geluidsopname om de informatie achteraf correct uit te schrijven.

Om de plausibiliteit van de resultaten te verhogen, werd gebruik gemaakt van member checking. Hierbij werd het interviewtranscript teruggespeeld naar de deelnemer om na te gaan als dit voor hem/haar in orde was en als er eventueel nog zaken tekort waren.

Het interview bestaat uit vier grote onderdelen. Deze onderdelen zijn gebaseerd op de hoofd- en deelvragen van dit onderzoek.

Bij elk onderdeel horen verschillende vragen. Deze zijn onderverdeeld voor WZC met en zonder huisdieren. De volgorde van de vragen (zie bijlage 4) zorgen voor een logische opbouw onder elke deelvraag. De eerste stap is inzicht verwerven over de algemene visie en houding van het WZC tegenover huisdieren, waarbij het zichtbaar wordt als men huisdieren of bezoek ermee al dan niet toestaat. Een tweede onderdeel bevraagt de argumenten om wel of geen huisdier te houden, waardoor de drempels en good practices in kaart gebracht worden. Vervolgens is er een derde onderdeel waar nagegaan wordt als er reeds ervaringen zijn met huisdieren in het WZC en hoe men die beleefd heeft. Hier wordt ook dieper ingegaan op de zichtbare effecten, waar de huisdieren verblijven en aan welke voorwaarden deze dieren moeten voldoen. Daarnaast wordt er gevraagd aan welke voorwaarden de bewoner moet voldoen indien hij/zij een eigen huisdier wil meebrengen. Een laatste onderdeel geeft weer hoe de ideale situatie eruit zou zien m.b.t. dieren in een WZC en wat de mogelijkheden zijn. Daarnaast wordt er ook informatie verworven over eventuele toekomstplannen.

3.3 Procedure

Om een verzadigingspunt van informatie te bereiken, waren er vijf woonzorgcentra nodig die deelnamen aan het interview.

De woonzorgcentra werden op verschillende manieren gecontacteerd. Enerzijds waren er de woonzorgcentra in de kustregio die persoonlijk gecontacteerd werden, anderzijds de woonzorgcentra in de overige regio's die telefonisch gecontacteerd werden.

Er gebeurde hierbij een korte toelichting over het doel van dit onderzoek en er werd nagegaan of ze al dan niet wilden deelnemen. Bij de woonzorgcentra die bereid waren om deel te nemen, werd eventueel al een afspraak voor het interview vastgelegd. De afname van het interview gebeurde persoonlijk en er werd informatie verzameld tot een verzadigingspunt bereikt was.

Vooraleer het interview doorging, was het belangrijk dat de deelnemers hun toestemming gaven d.m.v. een informed consent. Aan de woonzorgcentra die bereid waren om deel te nemen, werd via mail een begeleidende brief, informatiebrief en informed consent opgestuurd (zie bijlage 1, 2 en 3). Deze brieven omvatten informatie over het doel van dit onderzoek, duidelijkheid omtrent de anonimiteit en een bedanking aan het woonzorgcentrum voor hun medewerking. De informed consent dient om hun toestemming voor de deelname te bevestigen. Eerst werd deze persoonlijk afgegeven en schriftelijk ingevuld. Daarna werd

toestemming gevraagd om het interview vast te leggen met een geluidsopname en dan gebeurde de afname van het interview. Er werd ook duidelijk vermeld dat de deelnemer het transcript zal ontvangen. Dit om verkeerde opvattingen te vermijden en ontbrekende informatie toe te voegen.

Ten slotte werd ook meegedeeld dat uit het onderzoek een brochure als beroepsproduct zal volgen, die opgestuurd zal worden.

3.4 Benodigde kwalitatieve analyses

De data-analyse gaat uit van de thematische analyse (Baarda, 2014). Op deze manier is het mogelijk om de thema's binnen de data te analyseren en rapporten, met als doel de inhoud te begrijpen. Dit is puur het beschrijven van de resultaten waarbij een antwoord gevormd wordt op de onderzoeksvraag.

Het kwalitatief onderzoek werd uitgevoerd m.b.v. Microsoft Office Word 2011.

De eerste fase is de datapreparatie. Deze omvat het uitschrijven van de transcripten en vervolgens het schrappen van niet-relevante informatie. De overgebleven informatie wordt opgedeeld in fragmenten per deelnemend woonzorgcentrum. Het proces van uitschrijven gebeurt snel na de afname van het interview om vertekeningen te vermijden.

De tweede fase is de eigenlijke data-analyse. De verschillende fragmenten worden gelabeld. Daarna worden deze labels geordend onder bepaalde thema's, die aan bod komen in het interview. Aan de hand van axiaal coderen wordt een labelstructuur gevormd.

Vervolgens wordt per categorie nagegaan welke labels betrekking hebben op een bepaald onderwerp. In een volgende stap worden de kernthema's gedefinieerd.

Uiteindelijk worden de verschillende labelstructuren kritisch bestudeerd. Daarna volgt een integratie van de informatie van de verschillende woonzorgcentra.

Als laatste wordt de vraagstelling beantwoord door de kernthema's, de thema's en de labels overzichtelijk te presenteren in een tabel. Voor een voorbeeld van de verwerkingsstructuur wordt verwezen naar bijlage 5.

Alle interviews worden handmatig gecodeerd. De gecodeerde interviews vormen het uitgangspunt voor het beschrijven van de resultaten. Deze resultaten leiden tot het beantwoorden van de onderzoeksvraag.

4. Resultaten

Voor dit onderzoek is er sprake van een kwalitatieve studie. Deze gebeurt aan de hand van een semigestructureerd interview. De resultaten worden beschreven aan de hand van vier thema's die tijdens het interview aan bod kwamen. Als eerste komt de houding t.a.v. huisdieren aan bod, daarna de drempels en good practices, vervolgens de ervaringen en als laatste wordt een beeld gegeven van de ideale situatie en toekomstplannen.

Vooraleer de resultaten beschreven worden, volgt een korte situatieschets van de deelnemende woonzorgcentra.

Het eerste WZC telt 92 bewoners. Dagelijks brengt een medewerker haar hond mee.

Daarnaast zijn er dieren van het WZC zelf aanwezig: een kat, vogels, twee schapen, een ezel, ganzen, kippen en kuikens. Huisdieren van de bewoners worden ook toegestaan, momenteel zijn er enkel vogels aanwezig.

In WZC twee zijn er 118 bewoners. Momenteel is er geen algemeen huisdier aanwezig, maar ze zijn wel vragende partij voor een blinde geleide hond bij 'Vrienden der Blinden'. Vroeger hebben ze ook meerdere katten gehad. Mits bepaalde voorwaarden hebben de bewoners ook de mogelijkheid om hun eigen huisdier mee te brengen. Zo was er ooit iemand die vogeltjes had meegebracht.

Het derde WZC telt 53 bewoners. Daar zijn in het algemeen vogels en kippen aanwezig.

Vroeger was er een medewerker die haar hond meenam naar het werk, maar dit werd afgebouwd. De hond zat vaker bij zijn baasje dan bij de mensen en was niet echt een meerwaarde voor de bewoners. In het verleden hebben zij er ook voor gekozen om een kat in huis te nemen. Bewoners hebben de mogelijkheid om hun huisdier mee te brengen op voorwaarde dat dit een kooidier is. Momenteel is er een bewoner die vogels heeft.

In het vierde WZC zijn er 46 bewoners. Een aantal bewoners hebben een vogelkooi op de kamer. Een hond of kat meebrengen zou eventueel mogelijk zijn, mits een aantal voorwaarden zijn vervuld. Momenteel zijn er van het WZC zelf ook dieren aanwezig, namelijk kippen en vogels. Vroeger hebben ze ook nog vissen en een kat gehad.

WZC vijf telt 165 bewoners. Hier worden geen huisdieren van bewoners toegestaan. Er zijn wel algemene huisdieren aanwezig. Zo heeft dit woonzorgcentrum twee vogels, kippen en een konijn. Vroeger hebben ze ook een kat gehad. Hier is er zelf een kinesiste die haar hond regelmatig meeneemt als ze een toer doet door het gebouw. Dit wordt ook aangemoedigd. Een extra gegeven is dat er in alle woonzorgcentra dementerende personen aanwezig zijn.

4.1 Houding t.a.v. huisdieren

Alle deelnemers kwamen reeds in contact met huisdieren op verschillende manieren. Dit zijn ervaringen met huisdieren van het woonzorgcentrum zelf, huisdieren van de bewoners en/of bezoek met huisdieren.

4.1.1 Houding van de woonzorgcentra

Alle deelnemende woonzorgcentra hanteren een open houding ten aanzien van huisdieren. Ze staan er positief tegenover. Daarbij is het belangrijk dat het team de zorg kan dragen en dat iedereen akkoord is. Daarnaast wordt er soms ook door de medewerkers gevraagd om een huisdier te houden. Eén woonzorgcentrum geeft aan dat ze geen huisdieren (zoals een kat) meer zullen houden omwille van hygiëne.

4.1.2 Houding van de bewoners

Uit alle interviews blijkt dat er diverse houdingen en reacties zijn van de bewoners zelf. Dit is individueel afhankelijk. Uit één van de woonzorgcentra blijkt dat de meeste bewoners positief reageren en enthousiast zijn, maar er zijn altijd bewoners die niet van dieren houden of er schrik van hebben. Daarnaast geeft de meerderheid aan dat er geen of weinig vraag is naar het meebrengen van een eigen huisdier (zoals een hond of kat) door (nieuwe) bewoners.

4.1.3 Kennis over de meerwaarde van huisdieren

Bij het peilen naar de kennis over de meerwaarde van huisdieren komt naar voren dat in één woonzorgcentrum een medewerker een opleiding volgt i.v.m. de impact van huisdieren in woonzorgcentra. De overige woonzorgcentra geven aan dat ze overtuigd zijn van de meerwaarde. Deze kennis wordt proefondervindelijk opgedaan en niet zozeer d.m.v. studies, bijvoorbeeld door het organiseren van activiteiten met dieren.

4.1.4 Toegelaten huisdieren

In alle deelnemende woonzorgcentra worden huisdieren van het woonzorgcentrum zelf toegestaan, alsook bezoek met huisdieren.

Eén woonzorgcentrum heeft momenteel geen algemeen huisdier, maar wil dit wel. Dit WZC zou voor een hond gaan, maar waarschijnlijk ook een kip en konijn houden in de tuin.

Het bezoek met huisdieren is daarom niet dagelijks, maar toch meerdere keren per maand of soms wekelijks. Eén woonzorgcentrum verduidelijkt dat het huisdier dan ook in de living mag of eventueel aan de leiband.

4.2 Drempels en good practices

4.2.1 Mogelijke drempels en gesignaleerde problemen

Allereerst worden de redenen bevraagd om geen huisdieren te houden, de drempels. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen problemen die zich kunnen voordoen en effectief gesignaleerde problemen d.m.v. ervaringen.

In meer dan de helft van de bevraagde woonzorgcentra is het niet akkoord zijn van alle partijen een drempel. Er wordt ook aangegeven dat het niet enkel medewerkers, maar soms ook bewoners zijn die niet akkoord gaan. Andere drempels die te maken hebben met de mensen zijn de (hoge) zorggraad. Eén woonzorgcentrum staat niet toe dat bewoners hun eigen huisdier houden, omdat deze mensen niet voor hun dier kunnen zorgen. Ze zijn zwaar zorgbehoevend en de meesten ook immobiel. Een ander woonzorgcentrum geeft ook uitleg over valpreventie. Een dier dat vrij rondloopt is een hindernis voor de bewoners.

Er zijn ook drempels verbonden aan de dieren zelf. Zo geeft een woonzorgcentrum aan dat een kat minder geschikt is, omdat dit een solitair dier is. Twee woonzorgcentra brengen het opletten voor ziektes naar voor. Ook allergieën en angst worden door twee woonzorgcentra aangegeven. Meer dan de helft geeft hygiëne aan als drempel. Een ander probleem wordt omschreven als hinder, bijvoorbeeld geluidshinder. Het houden van een huisdier brengt risico's met zich mee, in die zin dat het dier niet mag weglopen of pillen eten, indien deze op de grond vallen.

Effectief gesignaleerde problemen door ervaringen uiten zich op verschillende manieren. Allereerst door het gedrag van de dieren. Meerdere woonzorgcentra hebben ervaringen met een kat, zowel negatief als positief. Twee woonzorgcentra geven aan dat er geen problemen waren. Uit één woonzorgcentrum blijkt dat een kat te geweldig was en ging krabben. Een ander woonzorgcentrum geeft opnieuw aan dat de kat ging krabben (aan de stoelen). Uit de ervaring blijkt dat de kat weinig gezelschap bood, waardoor de bewoners er ook minder contact mee hadden. WZC vijf had een ervaring waarbij de kat soms op de bureau liep en zijn haar verloor, wat soms vervelend was. Ook hygiëne werd door twee woonzorgcentra benoemd als probleem. In beide woonzorgcentra was het probleem met de kat dat deze in de medicatiekast of overal, zelfs in de kamers zijn/haar behoefte ging doen. Eén deelnemer (WZC 4) heeft een ervaring gehad met een hond, dit was een hond uit het asiel. Hier was het gesignaleerde probleem dat deze hond zijn baas wou beschermen en agressief gedrag

vertoonde. Daarnaast kan het onderhoud een probleem vormen. Enkele woonzorgcentra spreken over vuiligheid, dit in de vorm van een vervuild aquarium, een vuile kooi van het konijn of de vogels en het onderhoud van de kattenbak.

Vervolgens kunnen de medewerkers of bewoners ook voor drempels zorgen. Zo wordt aangegeven dat de hond erg verdikt was, doordat de bewoners hun eten gaven aan die hond. Eén van de deelnemende woonzorgcentra is overtuigd dat de bewoners geen problemen hebben met de huisdieren. Meer dan de helft van de woonzorgcentra geven aan dat er geen allergieën waren, maar in één WZC was er een medewerker allergisch aan katten, ofwel moest de kat weg, ofwel nam de medewerker ontslag. In meer dan de helft van de woonzorgcentra vormt angst een drempel. Een ander woonzorgcentrum geeft ook aan dat angst kan zorgen voor een probleem bij opname.

“Er zijn inderdaad een aantal mensen die met een panische angst zitten. Je kan dan die bewoners niet meer opnemen, dus dat is ook weer een probleem.” (WZC 5)

De haalbaarheid lijkt zeer belangrijk, hier speelt de werkdruk ook een grote rol. In alle deelnemende woonzorgcentra zijn er bewoners met dementie. Het fysisch al dan niet in staat zijn om zelf het dier te verzorgen en ermee te gaan wandelen kan invloed hebben.

4.2.2 Redenen en voorwaarden om wel huisdieren toe te laten

Vervolgens worden ook de redenen bevraagd om wel huisdieren toe te laten. Hierbij wordt een onderscheid gemaakt tussen wanneer en waarom men huisdieren zou toelaten. Meer dan de helft geeft aan dat huisdieren zouden worden toegelaten als iedereen akkoord is. Voor één woonzorgcentrum is dit ook de enigste vereiste. De antwoorden van de andere woonzorgcentra zijn divers. Het tweede woonzorgcentrum zou een blinde geleide hond in huis willen nemen. Een ander woonzorgcentra hecht belang aan voorwaarden en afspraken, daarnaast is ook de haalbaarheid en kennis belangrijk. Met betrekking tot een hond zou er een bench op de kamer moeten zijn en eventueel een hondenhek buiten. Er moet ook rekening gehouden worden met de kosten. Het vijfde woonzorgcentrum hecht belang aan een binnentuin. Daarnaast zou het mogelijk zijn om met een dier te werken, na de omschakeling naar een psychogeriatrische residentie. In verband met huisdieren van de bewoners zelf is dat volgens WZC vijf niet mogelijk, tenzij op serviceflats, waar mensen nog redelijk mobiel zijn en zelf voor hun dier kunnen zorgen. Het meebrengen van een opgevoede en getrainde hond door medewerkers is wel mogelijk.

De redenen om huisdieren te houden zijn ook afhankelijk volgens het woonzorgcentrum. De redenen aangebracht door woonzorgcentrum één zijn: gezelligheidsfactor, aanspreekpunt en bewoners gaan buiten om de dieren te zien. Het tweede woonzorgcentrum geeft aan dat een kat ook een knuffelbeest kan zijn. Hun belangrijkste reden is om reacties bij dementerenden los te krijgen. *“Mensen reageren helemaal anders op een hond, dementerend of niet dementerend.” (WZC 2)*

Het derde woonzorgcentrum spreekt over de aaibaarheidsfactor van een dier. Daarnaast is het voor bepaalde bewoners aangenaam om voor hun dier te zorgen. Dit zorgt ook voor verantwoordelijkheid en een goed gevoel voor zijn/haar eigenwaarde.

Het vierde woonzorgcentrum is overtuigd van de meerwaarde en geeft aan dat een hond of kat belangrijk kan zijn voor een bewoner. *“Vanuit onze visie proberen we echt wel om ons in te leven in de leefwereld van de bewoner.” (WZC 4)*

Het laatste woonzorgcentrum geeft ook een aantal redenen om een huisdier te houden. Zoals het contact tussen dieren en dementerenden. Hierbij lukt het om reacties uit te lokken. Mensen kunnen gevoelens uitdrukken door om te gaan met een dier. Ouderen worden ook weinig geknuffeld en dieren kunnen hierin tegemoet komen. *“Het knuffelen en aaien van een huisdier kan een stukje aan die behoefte tegemoetkomen.” (WZC 5)*

4.2.3 Good practices

Tot slot wordt bevraagd welke dingen er goed gaan m.b.t. huisdieren in het woonzorgcentrum, de good practices.

In alle deelnemende woonzorgcentra is er bezoek met dieren door familie en/of medewerkers. Bezoek wordt ook echt aangemoedigd. Zo is er een woonzorgcentrum waarvan de directeur zou betalen in de training van een hond.

“Ik ben wel voorstander van het feit dat er eventueel één van de personeelsleden bijvoorbeeld een hond zou opvoeden en telkens meenemen naar het werk, daar zou ik absoluut achter staan en ik zou in de training van zo’n hond betalen.” (WZC 5)

Met betrekking tot de dieren zelf zijn er in het eerste woonzorgcentrum ook positieve ervaringen met een kat. Hierbij is het een oudere kat, die rustig en braaf is. Deze kat doet ook zijn behoefte buiten.

Daarnaast wordt er door het woonzorgcentrum zelf ook rekening gehouden met de (nieuwe) bewoners in functie van allergie en/of angst. Er is niet op elke afdeling een dier aanwezig. Twee woonzorgcentra geven aan dat zaken met betrekking tot huisdieren op voorhand besproken worden. Om problemen te vermijden worden zaken over huisdieren vermeld en bevraagd bij opname.

“Bij opname zeggen we ook altijd: ‘Er is een kat op de afdeling, is dat een probleem?’. Als familie of bewoner dan al zouden aangeven ‘ik ben allergisch’, kunnen we wel kijken om ze op een andere afdeling te zetten. Er is niet op elke afdeling een dier, dus dan kun je daar wel rekening mee houden’. Bij opname wordt dat ook altijd vermeld en bevraagd: ‘Is dat een probleem voor jou of niet?’.” (WZC 1)

“Als je een huisdier hebt op een bepaalde residentie en die bewoner is allergisch, dan moet je dat ook weten. Als je een bewoner opneemt moet je navraag doen: ‘We hebben vogels/konijn/kat op een bepaalde afdeling, heb je daar problemen mee?’. Als er nieuwe bewoners binnen kwamen, werd er gevraagd of er allergieën waren. Zelfs als een nieuw personeelslid naar die afdeling gaat, is dat ook de vraag.” (WZC 5)

Een ander woonzorgcentra geeft aan dat er geen allergieën waren, maar dat het altijd mogelijk is. Dan moet er ook gekeken worden voor een oplossing. Het vierde woonzorgcentrum geeft aan dat het belangrijk is om gezag over de hond te hebben en dat het geen hond meer uit het asiel zou zijn. Twee woonzorgcentra geven aan dat het houden van huisdieren altijd geëvalueerd moet worden en dat het noodzakelijk is om toezicht te houden.

Alle deelnemers geven aan dat er wel iets georganiseerd wordt rond dieren. Dit kan een dag, een week, een activiteit of een externe uitstap zijn. Zo besteden ze (WZC 3) aandacht aan Werelddierendag, een dag waarop iedereen met zijn huisdier mag langskomen. Het ergo-team organiseert ook andere activiteiten waarbij dieren betrokken zijn. Een ander woonzorgcentrum (WZC 5) organiseert een week waarin heel veel huisdieren mee op bezoek komen. Er komt ook regelmatig een hondenschool die kunstjes toont. Daarnaast worden er ook hondenshows georganiseerd in het woonzorgcentrum (WZC 2). De externe uitstappen zijn naar locaties waar dieren aanwezig zijn. Bijvoorbeeld een boerderij, dierentuin, vlindertuin, dierenasiel,...

4.3 Ervaringen

4.3.1 Mogelijkheden en toegelaten huisdieren

Bij het nagaan welke dieren worden toegelaten laat één woonzorgcentrum weten dat het houden van huisdieren door bewoners niet toegestaan is. Dit is niet haalbaar, uitgezonderd een vogeltje dat in de centrale ruimte mag staan.

“Maar normaal gezien is de regel ‘neen’, omdat als je het van één toestaat, moet je het van allemaal toestaan en dat is bijna niet haalbaar.” (WZC 5)

De andere vier woonzorgcentra geven aan dat het wel mogelijk is om een eigen huisdier mee te brengen, waaronder één woonzorgcentra aangeeft dat enkel kleine kooidieren toegestaan zijn. Daarnaast is er een woonzorgcentrum waar lang gediscussieerd en getwijfeld werd over de vraag of een bewoner haar hond kon meenemen en houden in het WZC. Uiteindelijk werd het afgerond omdat de familie gekozen heeft om het huisdier bij te houden. Daarbij wordt aangegeven dat het mogelijks in de toekomst wel goedgekeurd zou worden, als de omstandigheden perfect zijn.

“Dat wil dus ook zeggen dat het een heel braaf, rustig hondje is dat zich hier heel gemakkelijk zou kunnen aanpassen. Dat alle medewerkers akkoord zijn, dat alle medebewoners akkoord zijn.” (WZC 1)

4.3.2 Onderscheid tussen huisdieren

Méer dan de helft van de bevroagde woonzorgcentra maken geen onderscheid tussen het soort dier. In WZC één wordt wel gekeken of het haalbaar is en goed verloopt op de afdeling, WZC twee geeft aan dat ze zelf moeten zorgen voor hun dier. Er is een grote kans in WZC vier dat het zou lukken voor de bewoner om zijn/haar hond kan meenemen naar het woonzorgcentrum, mits de nodige voorwaarden vervuld zijn.

“Een bench op de kamer, eventueel een hondenhok buiten in de tuin of op het terras. Duidelijke afspraken over maaltijdgebeuren, dat de hond zeker niet in de living blijft tijdens de maaltijd. Vooraf op papier moet vaststaan dat de kosten (veterinaire kosten) en de voeding voor de hond op rekening van de bewoner komt. Een aantal duidelijke afspraken van ‘wat als’, het is hier een zorgcentrum vooral voor mensen met dementie. Als de dementie zodanig erg wordt dat mevrouw zelf niet meer echt kan zorgen voor de hond, dat er dan toch wel gekeken wordt voor een meer geschikte opvang.” (WZC 4)

De overige woonzorgcentra maken wel een onderscheid. Zo maakt woonzorgcentrum drie een onderscheid tussen dieren die overal rondlopen en dieren die op kamer kunnen gehouden worden. Daarom worden bij hen enkel kleine kooidieren toegelaten als huisdieren van bewoners. Zo worden andere bewoners daar ook niet mee geconfronteerd.

“Daarmee worden andere bewoners niet geconfronteerd, die dat eigenlijk niet wensen of die daar schrik van hebben of die daar allergisch voor zijn.” (WZC 3)

Het laatste woonzorgcentrum, dat geen huisdieren van bewoners toestaat, heeft wel huisdieren van het woonzorgcentrum zelf. Nu kiezen ze voor konijnen en papegaaien in plaats van honden en katten. Dit onderscheid wordt gemaakt door een negatieve ervaring met een kat.

Eén woonzorgcentrum heeft momenteel geen huisdieren, maar is wel vragende partij voor een blinde geleide hond bij Vrienden der Blinden. Eerder werd reeds vermeld dat vier van de vijf deelnemende woonzorgcentra zelf huisdieren hebben. Bij deze woonzorgcentra zijn vogels en kippen overal aanwezig. In het eerste woonzorgcentrum zijn naast vogels, kippen en kuikens ook andere dieren aanwezig. Zo hebben zij een hond, een kat, twee schapen, een ezel en ganzen. In woonzorgcentrum vijf is er een konijn aanwezig, naast de vogels en kippen. Méér dan de helft van de bevraagde woonzorgcentra hebben reeds een kat(ten) gehad. Eén woonzorgcentrum heeft een vis en ervaring met een hond gehad.

4.3.3 Verblijf huisdieren

Vervolgens werd nagegaan waar deze huisdieren dan verblijven.

Méér dan de helft geeft aan dat een huisdier van het woonzorgcentrum zelf op dezelfde afdeling blijft. In twee woonzorgcentra hebben ze dieren op verschillende afdelingen.

“In het dagcentrum hebben we de coördinator die elke dag haar hondje meeneemt. Hier op nul hebben we de kat, op één afdeling. Op het tweede (kortverblijf) hebben we vogeltjes die in de leefruimte staan. Daarnaast vooral buiten, daar hebben we twee schaapjes, sinds kort een ezel, ganzen, kippen en kuikens.” (WZC 1)

“Wij hebben een paar vogels in huis. In de cafetaria, op het eerste verdiep in de dagzaal en in het dagcentrum. We hebben twee of drie kippen die buiten zitten.” (WZC 3)

Er wordt door twee woonzorgcentra aangegeven dat de kat in alle kamers komt en ook bij de bewoners slaapt. De dieren van het woonzorgcentrum zelf worden vaak geplaatst op de afdeling met dementerende personen.

Méer dan de helft geeft aan dat huisdieren van bewoners op kamer verblijven.

In het vierde woonzorgcentrum zijn er een aantal mensen die een vogelkooi op de kamer hebben. Er is ook een algemene vogelkooi aanwezig in de living van één woonhuis. In de zomer staat deze buiten op het terras. Indien de bewoners een ander dier zouden meebrengen (geen kooidier) is het de bedoeling dat deze dieren overdag in de living verblijven en tijdens de nacht in een bench. Tenzij er bewoners zijn met een panische angst, dan zou dat dier ook in de tuin kunnen.

Het woonzorgcentrum dat momenteel geen huisdieren heeft, is overtuigd dat als er een hond komt, deze ook overal zal mogen rondlopen.

4.3.4 Verzorging huisdieren

Wat betreft de verzorging van de dieren geven alle deelnemende woonzorgcentra het antwoord dat de bewoners de dieren verzorgen, al dan niet met hulp van de medewerkers. In het vierde woonzorgcentrum wordt in eerste instantie de hulp van familie gevraagd voor de verzorging van de bewoners hun eigen huisdier. Daarnaast moeten de medewerkers toch ook een aantal praktische zaken op zich nemen.

“Je weet sowieso als je de bewoner met dementie haar huisdier laat meebrengen, dat het een extra belasting is om dat op te nemen.” (WZC 4)

Het woonzorgcentrum dat vragende partij is voor een hond, heeft nog geen afspraken gemaakt omtrent de verzorging van de hond, voor als die er komt.

Er wordt aangegeven dat er wel controle is op de verzorging. Vaak gebeurt dit automatisch. Als men merkt dat de kooi eens te vuil wordt, vraagt men ook om deze dringend te kuisen.

Het woonzorgcentrum dat geen huisdieren van bewoners toelaat, merkte wel dat de bewoners de kat verzorgden van het WZC. Zo was er een spaarpot om het eten van de kat te betalen. Daarnaast was er ook op elke kamer kattenspeelgoed aanwezig, gekocht door de bewoners en hun familie.

“En dat spaarpotje, iedere bewoner sprak dat af met zijn familie: ‘je mag niet vergeten om iets in het spaarpotje te steken voor de kat’. Vele bewoners hadden op hun kamer eten en snoepjes voor de kat.” (WZC 5)

4.3.5 Reacties van bewoners

Vervolgens werden de reacties van de bewoners gevraagd, dit in het kader van de effecten en meerwaarde die de dieren kunnen teweeg brengen.

Méér dan de helft van de deelnemende woonzorgcentra zeggen expliciet dat het een positief effect heeft op dementerenden. Mensen die al dementerend zijn, reageren toch wel positief op dieren. Bij het bevragen waarom de woonzorgcentra huisdieren zouden toelaten of aanschaffen was één van de redenen het loskrijgen van reacties bij dementerenden.

“Ik heb ook het voorbeeld gegeven van die man met zijn hondje, hij was nochtans zeer dementerend, maar heeft tot heel lang zijn hondje herkend. Daar had hij wel contact mee, meer contact dan met zijn eigen vrouw die elke dag meekwam met die hond. Dat is een feit, dat is zo, dat heeft een enorme meerwaarde.” (WZC 5)

Andere reacties die door méér dan de helft worden genoemd zijn het graag zien en aaien van de dieren. Ook het knuffelen met de dieren en het praten tegen vogels wordt door twee woonzorgcentra aangegeven, men stelt interactie vast tussen de dieren en de bewoners.

In woonzorgcentrum drie merken ze dat de mensen deugd van hebben van contact met dieren. Er is soms ook sprake van heimwee naar de tijd wanneer ze zelf een hond of kat of ... hadden. Het is volgens hen ook zo dat veel ouderen eenzaam zijn en dat een huisdier genegenheid geeft.

“Je schept daar een band mee, met een dier kan je een bepaalde band hebben, dat je bijvoorbeeld niet hebt met verzorgend personeel.” (WZC 3)

Woonzorgcentrum vier merkt dat een huisdier een link naar de bewoners hun vroeger leven kan zijn.

“Die meneer die zelf voor z’n vogels zorgt, je merkt duidelijk dat het voor hem ook een link is naar zijn vroeger leven, naar zijn vroegere hobby’s die hij hier kan verder doen. Voor hem is dat precies iets van thuis dat hij verder kan meenemen naar hier.” (WZC 4)

Daarnaast merken ze in WZC vier ook dat mensen opfleuren door het contact met honden en dat het heel wat emoties losmaakt bij de mensen. Het tweede woonzorgcentrum merkt dat de mensen opleven bij een hondenshow. Ook in het eerste woonzorgcentrum wordt aangegeven dat de hond geliefd is. Daarnaast voelt de kat bij wie hij welkom is en bij wie niet. Ze merken dat de kat ook warmte, vriendschap en geborgenheid biedt. Met de dieren buiten ervaart men geen problemen, het bezoeken van de dieren is ook een reden voor de bewoners om eens naar buiten te gaan. In dit woonzorgcentrum zijn er goede reacties van de bewoners.

“Ik denk niet dat er bewoners zijn die er problemen mee hebben” (WZC 1).

In tegenstelling tot het eerste woonzorgcentrum, merkte woonzorgcentrum twee dat er weinig respons was op de katten die ze hadden. Er was wel één bewoner die een enorme kattenliefhebber was, die ging ze dan opzoeken om te kunnen aaien.

Het vijfde woonzorgcentrum geeft aan dat de kat bij bepaalde bewoners niet meer op de kamer mocht, omdat hij overal zijn behoefte deed. Toen ze kat weg hebben gedaan omwille van hygiënische redenen, waren bepaalde bewoners heel verdrietig. Er was ook in elke kamer kattenspeelgoed aanwezig, dat de bewoners of hun familie gekocht hadden.

Voor de volgende resultaten werden antwoorden van vier woonzorgcentra vergeleken, aangezien de bewoners van het vijfde woonzorgcentra geen eigen huisdieren mogen houden.

4.3.6 Voorwaarden huisdieren

Bij het bevragen aan welke voorwaarden het huisdier moet voldoen wordt ‘sociaal’ in méér dan de helft van de woonzorgcentra vermeld. Vervolgens wordt hygiëne (zindelijkheid) en rustig door de helft van de woonzorgcentra genoemd.

Het eerste woonzorgcentrum vindt het niet enkel belangrijk dat het huisdier sociaal, rustig, braaf en zindelijk is, maar ook dat het niet agressief is en dus geen gevaar vormt. Daarnaast is het belangrijk dat het huisdier zich gemakkelijk kan aanpassen en wennen aan het woonzorgcentrum.

Het tweede woonzorgcentrum hecht belang aan een getraind huisdier, dat geselecteerd is op karakter. Naast sociaal zijn, mag het dier geen algemene hinder veroorzaken. In het derde woonzorgcentrum worden enkel kooidieren toegelaten als huisdieren van bewoners. Deze moeten op kamer blijven en mogen niet storend zijn. Het vierde woonzorgcentrum wenst een rustig en sociaal dier, dat niet bijt.

4.3.7 Voorwaarden bewoners

Niet enkel de dieren moeten aan bepaalde voorwaarden voldoen, maar ook de bewoners, om hun eigen huisdier te mogen houden.

Drie van de vier bevroagde woonzorgcentra stellen de voorwaarde dat de bewoner zelf voor zijn dier moet kunnen zorgen. Slechts één woonzorgcentrum geeft aan dat er geen voorwaarden zijn waaraan de bewoner moet voldoen om zijn huisdier te mogen meebrengen.

4.3.8 Maatregelen als de bewoner niet meer voor zijn/haar huisdier kan zorgen

De resultaten tonen dat er in de twee woonzorgcentra (*WZC 1 en 3*) geen afspraken zijn omtrent de verzorging van het dier, indien de bewoner dit niet meer zelf kan. Er zou wel gekeken worden voor een oplossing op het moment zelf. Het eerste woonzorgcentrum zou dit bespreken met de familie. Het derde woonzorgcentrum zou de dieren terug naar de mantelzorger of familie sturen, ofwel in het woonzorgcentrum iemand verantwoordelijk stellen ervoor. Het tweede woonzorgcentrum zou ervoor kijken om het dier te plaatsen. Het vierde woonzorgcentrum eist niet dat de bewoner zelf voor zijn dier kan zorgen. Indien het huisdier niet meer belangrijk is voor de bewoner, wordt gevraagd aan de familie om deze terug mee te nemen naar huis. Als het huisdier toch blijft, neemt het woonzorgcentrum de basiszorg op zich, maar verwacht wel dat de familie ook inspringt.

Elke bewoner is ook een aandachtspersoon van iemand van het personeel, deze persoon zou dan de verantwoordelijkheid van de verzorging op zich kunnen nemen.

“In zo ’n geval zouden we ook wel vragen dat degene die verantwoordelijk is voor die bewoner dan ook wel die extra zorg erbij neemt.” (WZC 4)

4.3.9 Mogelijkheid tot aanschaffen nieuw huisdier

Indien het huisdier van de bewoner overlijdt, is er dan de mogelijkheid om een nieuw dier aan te schaffen? De helft van de deelnemende woonzorgcentra hebben daarover geen afspraken. Eén van deze woonzorgcentra geeft wel aan dat de mogelijkheid er is, aangezien het over kleine kooidieren gaat, zoals vogels. Ook het vierde woonzorgcentrum laat het toe om nieuwe vogels aan te schaffen na overlijden. Voor andere dieren zou dit geëvalueerd moeten worden. Het eerste woonzorgcentrum staat open voor overleg en zou dit bespreken met de familie. Zowel het eerste als vierde woonzorgcentrum zouden de redenen bevragen, daarbij zouden ze ook rekening houden met de toestand van de bewoner, welk dier het is en als het al dan niet moet opgevoed worden.

4.3.10 Wat gebeurt er met het huisdier na overlijden van de bewoner

Twee woonzorgcentra geven een duidelijk beeld over wat er gebeurt met een huisdier als de bewoner overlijdt. In beide woonzorgcentra wordt het dier opgenomen als deel van het woonzorgcentrum en kan het daar ook blijven. In het ene woonzorgcentrum heeft deze situatie zich effectief voorgedaan, het ander woonzorgcentrum gaat ervan uit dat het dier zal kunnen opgenomen worden.

4.4 Ideale situatie en toekomstplannen

4.4.1 Mogelijkheden

Uit de resultaten blijkt dat in alle deelnemende woonzorgcentra huisdieren van het WZC zelf toegestaan en/of aanwezig zijn. Ook bezoek wordt overal toegelaten.

Het meebrengen van een eigen huisdier is mogelijk in vier woonzorgcentra, waarvan één woonzorgcentrum enkel kleine kooidieren toelaat.

Twee woonzorgcentra zijn ervan overtuigd dat het mogelijk zou zijn om een hond te houden en staan ook open voor overleg als een bewoner zou voorstellen om zijn hond daar te houden.

Het woonzorgcentrum dat momenteel geen huisdieren heeft (*WZC 2*), ziet zeker mogelijkheden voor kippen en een konijn.

4.4.2 Ideale omstandigheden

De bevroegde woonzorgcentra geven verschillende antwoorden in verband met de ideale situatie, maar toch meer dan de helft spreekt over het houden van een hond.

Dit zou overal een mindervalide opgeleide en/of getrainde hond zijn. Er is ook een woonzorgcentrum dat de ideale hond beschrijft met volgende kenmerken: perfect luisteren, niet agressief, niet blaffen en z'n haar niet verliezen. Ook het respecteren van afspraken is belangrijk. Andere visies rond de ideale situatie uiten zich in het feit dat iedereen op dezelfde golflengte zit en akkoord is. Momenteel zijn de diverse reacties van medewerkers en de minimumbezetting in het weekend een drempel. Het ene woonzorgcentrum heeft momenteel te weinig plaats en wenst een binnentuin, terwijl een ander woonzorgcentrum daar architectonisch geen rekening mee zou houden. Het derde woonzorgcentrum hecht belang aan contact en bezoek met dieren, door bijvoorbeeld een bezoek aan de kinderboerderij. Met betrekking tot een huisdier van de bewoners zelf, is een vis of vogel geen probleem. Zolang het een dier is die op kamer blijft en niet van de ene persoon naar de andere gaat, vormt dit geen probleem. In verband met bezoek met dieren is het belangrijk dat ze langskomen in een neutrale omgeving, zoals de cafetaria.

4.4.3 Plannen voor de toekomst

Niet alle deelnemende woonzorgcentra hebben toekomstplannen, maar staan er wel voor open. Er is wel een woonzorgcentrum (*WZC 2*) dat een duidelijk plan voor ogen heeft. Zij hebben aanvraag gedaan bij 'Vrienden der Blinden' en wachten nu op een blinde geleide hond. Katten zou men daar niet meer houden, omdat de bewoners daar niet veel contact mee hadden. Het derde woonzorgcentrum is vooral gericht op de activiteiten met dieren. Bij het

vierde woonzorgcentrum staan de plannen ‘on hold’, wegens moeilijke ervaringen. Er is wel regelmatig bezoek met dieren en iedereen voelt zich daar goed bij. Als er een hond komt, zou dit een opgeleide hond zijn, van bijvoorbeeld Hachiko. Het is belangrijk dat het een getrainde hond zou zijn, zodat deze niet aanvalt. Een nadeel hiervan is dat het veel geld kost. Naast het eventueel houden van een huisdier van een woonzorgcentrum zelf, lijkt het daar ook belangrijk om huisdieren van de bewoners zelf toe te staan.

In het laatste woonzorgcentrum is er een grote openheid voor voorstellen van het personeel. Ook na de negatieve ervaring met een kat is het niet uitgesloten dat er nooit geen kat meer zal gehouden worden. Daarbij is het wel belangrijk om rekening te houden met de afkomst van het dier. Een ander aspect zou zijn het meebrengen van een hond naar het werk, door een personeelslid. Wel rekening houdend met het ras en karakter van de hond.

“Dat moet wel een getrainde hond zijn. Er wordt toch wel één en ander verwacht daarvan.”
(WZC 5).

4.4.4 Openheid tegenover proefproject

Tot slot werd gepeild naar de openheid tegenover een proefproject met een huisdier. Eén woonzorgcentrum zou niet deelnemen. De reden hiervoor is dat er momenteel geen ruimte voor is. Men is bezig met andere projecten en er is sprake van hoge werkdruk en afbouwen van personeel.

De overige vier woonzorgcentra staan open voor een proefproject en zouden er zeker aan meewerken. Eén woonzorgcentra geeft wel aan dat er rekening moet gehouden worden met de inhoud van het proefproject, de wetgeving en haalbaarheid.

4.5 Beroepsproduct

Aan de hand van de resultaten van dit onderzoek werden richtlijnen geformuleerd. Deze worden als tips weergegeven in een brochure, die het beroepsproduct vormt. De brochure is een A4-blad die langs beide zijden bedrukt is en in drie geplooid wordt. Het bestaat uit een korte inleiding en tips omtrent het houden van en omgaan met huisdieren. Door het formuleren van algemene tips, mogelijke afspraken en zaken waarmee men rekening moet houden, wordt beknopt en duidelijk weergegeven hoe men kan omgaan met de mogelijke en/of effectieve drempels.

5. Discussie

Dit onderzoek heeft als doel informatie verwerven over de visie van woonzorgcentra met betrekking tot het houden van huisdieren. Dit wordt onderzocht door middel van een interview. Deze wordt in vijf verschillende woonzorgcentra afgenomen bij de directie of een personeelslid. Er kunnen beperkingen voorkomen in dit onderzoek, als bepaalde woonzorgcentra niet willen deelnemen. Een sterkte van dit onderzoek zou kunnen zijn dat de woonzorgcentra die reeds huisdieren toestaan, de good practices in kaart kunnen brengen. Ook als een WZC een negatieve houding heeft tegenover dieren kan dit een belangrijke bron van informatie zijn met betrekking tot de drempels.

De resultaten van dit onderzoek worden geformuleerd als tips in een brochure en opgestuurd naar de verschillende woonzorgcentra (die deelgenomen hebben). Het doel hiervan is sensibiliseren en de woonzorgcentra informeren over de drempels en good practices omtrent het houden van huisdieren.

5.1 Terugkoppeling van de resultaten

Alle deelnemende WZC kwamen reeds in contact met huisdieren. Hetzij ervaringen met huisdieren van het WZC zelf, hetzij huisdieren van de bewoners zelf of bezoek met huisdieren.

5.1.1 Houding t.a.v. huisdieren

Uit dit onderzoek blijkt dat de deelnemende woonzorgcentra een open houding hanteren t.a.v. huisdieren. Zo worden overal huisdieren van het WZC zelf toegestaan, alsook bezoek met huisdieren. De houding en reacties van de bewoners zijn individueel verschillend. De meeste zijn positief, maar er zijn ook mensen die schrik hebben of gewoon niet van dieren houden. Daarnaast blijkt dat de vraag naar het meebrengen van een eigen huisdier (zoals hond of kat) weinig voorkomt. Volgens een WZC is het waarschijnlijk zo dat het niet vaak gebeurt dat mensen op die leeftijd nog een huisdier hebben en als ze wel één hebben, dit vaak door de (klein)kinderen opgevangen wordt. De vraag voor kleinere huisdieren zoals vogels komt vaker voor. Daarnaast wordt er ook door het personeel zelf voorgesteld om een huisdier te houden of zelf mee te brengen naar het werk.

Uit recente artikels blijkt dat er in bepaalde bedrijven sprake is van huisdieren op de werkvloer. Zo verscheen een artikel over het meenemen van je hond op de werkvloer binnen het hoofdkantoor van Mars België. Bij de meeste petcare-kantoren mogen medewerkers

zowel hun hond als kat meebrengen naar het werk. In de praktijk zijn het vaak honden. Er wordt ook verwezen naar de talrijke studies die aantoonen dat huisdieren het leven op fysiek, persoonlijk en sociaal vlak beter maken (Jobat, 2016).

Op de website van Purina wordt aangegeven dat huisdieren een enorm positieve invloed hebben op de mentale en fysieke gezondheid en welzijn. De aanwezige honden op het werk helpen de stress van het team verminderen en maken de werksfeer aangenamer (Purina, n.d.). Ook verscheen een artikel over de honden in de kantoren van Nestlé Purina (Mentior, 2016). Hierin wordt beschreven dat de medewerkers van andere divisies ook hun hond kunnen meenemen naar het werk, op voorwaarde dat hun collega's ermee akkoord gaan en zij de 'Pet Etiquette' respecteren.

Alle deelnemende woonzorgcentra zijn overtuigd van de meerwaarde van dieren, maar in slechts één van deze WZC is er een medewerker die een opleiding volgt i.v.m. de impact van huisdieren in woonzorgcentra.

5.1.2 Drempels en good practices

Om de drempels en good practices in kaart te brengen werd eerst nagegaan welke nadelen verbonden zijn aan huisdieren volgens de woonzorgcentra. Daarbij werd een onderscheid gemaakt tussen problemen die zich mogelijks kunnen voordoen en effectief gesignaleerde problemen.

De mogelijke problemen worden als volgt omschreven. In verband met personeel en bewoners: het niet akkoord zijn van alle partijen en de hoge zorggraad. In verband met de dieren zelf: solitair, ziektes, allergieën, angst, hygiëne, hinder en risico's.

De effectief gesignaleerde problemen uiteten zich door het gedrag van de dieren. De kat die geweldig is, weinig gezelschap biedt of een probleem vormt omtrent hygiëne. Daarnaast is angst een probleem die zich voordoet in méér dan de helft van de deelnemende WZC.

Er wordt ook aangegeven dat onderhoud een probleem kan vormen, een probleem dat men niet gaf als reden om geen huisdieren te houden, maar zich wel heeft voorgedaan.

Méér dan de helft van de deelnemende woonzorgcentra geeft aan dat er geen allergieën waren. Dit is dus een mogelijk probleem dat zich niet heeft voorgedaan.

Dit wordt bevestigd uit onderzoek van Bosman (2012). Daaruit blijkt dat in Nederland ook vuiligheid frequent wordt aangeduid als een probleem, terwijl allergieën minder vaak voorkomen.

In dit onderzoek was er geen sprake van effectief gesignaleerde zoönosen. Op basis van de resultaten van het onderzoek van Lambrechts & Spek (2013), worden maatregelen voorgesteld waarmee eventuele risico's op zoönosen beperkt kunnen worden.

Deze mogelijke en gesignaleerde problemen werden bevestigd in de literatuurstudie.

Op de website van het LICG wordt beschreven dat het houden van huisdieren enkele nadelen met zich meebrengt m.b.t. veiligheid, lawaaihinder, geurhinder. Het is ook mogelijk dat het personeel en/of andere bewoners last hebben van het dier, er angstig of allergisch voor zijn (Ouderen en huisdieren, n.d.).

Vervolgens werd nagegaan wanneer en waarom men wel huisdieren zou toestaan.

Hierbij wordt belang gehecht aan het feit dat iedereen akkoord is, de haalbaarheid, een getrainde hond (Vrienden der Blinden – Hachiko) en bepaalde voorwaarden en afspraken.

De belangrijkste reden om huisdieren toe te laten in het woonzorgcentrum is om reacties bij dementerenden los te krijgen. In de literatuurstudie was er reeds sprake van het effect van huisdieren op dementerenden. Enders-Slegers observeerde in 2000 ook de mens-dier interacties aan de hand van een experimenteel onderzoek naar de invloed van het hebben van huisdieren op de kwaliteit van leven van dementiepatiënten.

Op de website van het LICG wordt beschreven dat er ook vaak onderzoeken gedaan worden naar het effect van huisdieren op ouderen met een vorm van dementie. Na het introduceren van twee katten op een dementie-afdeling, vond men dat deze mensen meer alert waren en minder hulpbehoevend gedrag vertoonden (Ouderen en huisdieren, n.d.).

Het is ook belangrijk om dingen die goed gaan m.b.t. huisdieren in kaart te brengen.

Zo is er in alle deelnemende woonzorgcentra bezoek met dieren door familie en/of medewerkers. De artikels (Jobat, 2016 ; Mentior 2016) omtrent huisdieren op de werkvloer werden reeds vermeld, daarbij wordt ook de positieve invloed van de dieren aangebracht. Het meebrengen van huisdieren zou dus niet enkel een meerwaarde kunnen vormen voor de bewoners, maar ook voor de medewerkers van het woonzorgcentrum.

Daarnaast wordt er rekening gehouden met de bewoners in functie van allergie en/of angst. Zaken in verband met huisdieren worden vermeld en bevraagd bij opname van een nieuwe bewoner. Dit om problemen te vermijden.

Het houden van huisdieren moet ook altijd geëvalueerd worden.

Uit dit onderzoek wordt door alle deelnemers aangegeven dat er wel iets (een dag, activiteit, uitstap) georganiseerd wordt rond dieren. Zowel bezoek met dieren als deze georganiseerde activiteiten kunnen bevestigd worden door een onderdeel in de literatuurstudie waarin AAA beschreven wordt. De website van het LICG deelt mee dat men bij AAA dieren gaat inzetten bij de activiteiten, bijvoorbeeld een oudere of zieke persoon bezoeken om hen door middel van het dier op te vrolijken of af te leiden (Dieren in de zorg: AAA & AAT, n.d.). Daarnaast werd door Lambrechts & Spek (2013) een interview afgenomen waarin gevraagd werd welke activiteiten er worden gedaan met de dieren en ouderen, in het kader van AAA. Tijdens zo'n bezoek is er geen therapeutisch doel, hierbij kunnen de ouderen de dieren knuffelen, aaien, op schoot nemen, wandelen, borstelen, koekjes geven, spelen, kijken naar het dier of erover praten.

5.1.3 Ervaringen

Uit dit onderzoek blijkt dat vier van de vijf woonzorgcentra ervaringen hebben met huisdieren van de bewoners zelf. Voor zowel deze dieren als dieren van het woonzorgcentrum zelf, wordt in meer dan de helft van de deelnemende WZC geen onderscheid gemaakt tussen het soort dier. De andere WZC maken een onderscheid tussen kooidieren die op kamer gehouden kunnen worden en grotere dieren die overal rondlopen.

Zoals in verschillende onderzoeken die beschreven worden in de literatuurstudie, blijkt ook uit dit onderzoek dat meerdere WZC reeds ervaringen met een kat hebben.

De bewoners hun huisdieren verblijven op de kamer in méér dan de helft van de deelnemende WZC. Het verblijf van de algemene huisdieren is vaak op één afdeling, soms worden deze ook eens verplaatst. Grotere huisdieren zoals katten, lopen overal rond. Door één WZC wordt ook aangegeven dat als er een hond komt, deze ook overal zal mogen rondlopen. In de Nederlandse studie van Bosman (2012) werd bevraagd in welke ruimtes de dieren zijn toegestaan. Daaruit blijkt dat dit ook divers is. Sommige katten leven enkel op kamer, terwijl andere vrij rondlopen.

Uit dit onderzoek blijkt dat de dieren vaak geplaatst worden op de afdeling met dementerende personen. Enders-Slegers voerde in 2000 een onderzoek uit naar de invloed van het hebben van huisdieren op de kwaliteit van leven van dementiepatiënten, waarbij katten aanwezig waren.

Voor de verzorging van de dieren zijn het overal de bewoners die de dieren verzorgen, al dan niet met hulp van de medewerkers. Er is slechts één woonzorgcentrum dat ook beroep doet op de familie. Opvallend is dat de woonzorgcentra dieren wensen of verwachten, maar nog geen afspraken hebben gemaakt omtrent de verzorging van het dier.

Wanneer we dieper ingaan op de maatregelen als de bewoner niet meer voor zijn eigen huisdier kan zorgen, blijkt dat in de helft van de bevraagde WZC daarover geen afspraken zijn. De andere helft zou de familie erin betrekken of in het WZC iemand verantwoordelijk stellen. Er werd ook bevraagd of de bewoners een nieuw huisdier zou kunnen aanschaffen, indien het huidige huisdier overlijdt. Daaruit blijkt opnieuw dat de helft daarover geen afspraken heeft. Er wordt wel aangegeven dat men de reden zou bevragen, rekening houdend met de toestand van de bewoner en het soort dier. De andere WZC geven duidelijk aan dat het mogelijk is voor kooidieren, maar ook geëvalueerd moet worden voor andere dieren. Omgekeerd, als de bewoner overlijdt, is het niet altijd duidelijk wat er met het huisdier zal gebeuren. De helft van de bevraagde WZC geven aan dat het dier in het WZC zelf zou worden opgenomen. Maar slechts één van hen heeft dit al daadwerkelijk meegemaakt.

Het belang van afspraken en verantwoordelijkheid omtrent verzorging en dergelijke van een huisdier werd ook beschreven op de website van het LICG. Enerzijds kunnen er problemen optreden omtrent het verzorgen van een huisdier, die voortkomen uit geestelijke of lichamelijke problemen van de oudere. Door oplopende lichamelijke beperkingen is het mogelijk dat de oudere eigenaar zijn/haar hond niet meer kan uitlaten of als er sprake is van geestelijke problemen zoals dementie, kan het zijn dat de bewoner van het woonzorgcentrum zaken vergeet met betrekking tot de verzorging van het huisdier. Indien dergelijke problemen naar voren komen, kan het een oplossing zijn om zaken af te spreken met familie en naasten in verband met de zorg en verantwoordelijkheid voor het dier (Ouderen en huisdieren, n.d.).

In het artikel van Mentior (2016) over honden op het werk, wordt verwezen naar de 'Pet Etiquette', dit zijn een achttal richtlijnen die de medewerkers moeten respecteren.

In dit onderzoek werd ook gepeild naar de reacties van bewoners. Méér dan de helft van de bevroegde WZC geven aan dat het een positief effect heeft op zowel dementerenden als niet-dementerenden. Een belangrijk effect bij dementerende personen is het loskrijgen van reacties. Andere reacties werden omschreven als knuffelen, praten en interactie, genegenheid, link naar hun vroeger leven. Uit een onderzoek van Friedmann, Katcher, Thomas, Lynch & Messent (1983) blijkt dat het praten tegen dieren een positief effect heeft op de bloeddruk. Opvallend is dat de ervaringen met een kat uiteenlopend zijn. In het ene woonzorgcentrum is de kat een knuffelbeest en zijn er geen problemen. Noch met de reacties van bewoners noch met de hygiëne. Terwijl een ander woonzorgcentrum de kat moest wegdoen omwille van een hygiëneprobleem en nog een ander woonzorgcentrum geen kat meer in huis zou nemen omdat er bij de bewoners weinig respons was en de kat een solitair dier is.

Zowel in mijn literatuurstudie als onderzoek ben ik kort nagegaan welke voorwaarden er gesteld worden. In mijn onderzoek worden voorwaarden verbonden aan het huisdier aangegeven als: sociaal, hygiëne/zindelijk, rustig, getraind huisdier, geen hinder, kooidieren.

Zelf voor het dier kunnen zorgen is de voorwaarde waaraan de bewoners moeten voldoen om een huisdier te mogen meebrengen in méér dan de helft van de deelnemende woonzorgcentra Slechts één WZC stelt geen voorwaarden.

In Nederland werd een gelijkaardig onderzoek gevoerd door Bosman (2012). Daaruit blijken ‘geen overlast’ en ‘vriendelijk gedrag’ overeenkomstige voorwaarden omtrent het huisdier. Omtrent de voorwaarden waaraan de bewoners moet voldoen, blijkt dat slechts 5% van de instellingen geen voorwaarden stelt en méér dan de helft verwacht dat de bewoner zelf voor zijn dier kan zorgen. Ook door Lambrechts & Spek (2013) werden de voorwaarden bevroegd, overeenkomstig zijn ‘sociaal’ en ‘getraind zijn’. Uit het artikel honden op de werkvloer toegelaten van Jobat (2016) wordt aangegeven dat de dieren welkom zijn als ze welopgevoed en sociaal zijn.

5.1.4 Ideale situatie en toekomstplannen

Een korte samenvatting van de mogelijkheden geeft weer dat in alle deelnemende woonzorgcentra algemene huisdieren toegestaan en/of aanwezig zijn. Ook bezoek wordt overal toegelaten. Dat de bewoners hun eigen huisdier zouden meebrengen is mogelijk in vier van de vijf woonzorgcentra.

De ideale omstandigheden werden kort bevraagd. Het houden van een hond komt hierbij vaak aan bod. Ideaal zou zijn dat iedereen akkoord is en de afspraken respecteert. Er wordt blijvend belang gehecht aan bezoek met dieren.

De bevindingen uit het onderzoek omtrent de visie op het woonzorgcentrum van de toekomst van Charlot, Cobbaut, De Mets, Hinnekint en Lambert (2009) bevestigen de resultaten van dit onderzoek die zich richten naar het gedrag van de dieren. Zo wordt aangegeven dat de dieren niet mogen storen.

De deelnemende woonzorgcentra staan open voor toekomstplannen, maar deze zijn momenteel niet overal aanwezig. Eén van de duidelijke plannen is een aanvraag die werd ingediend voor een blinde geleide hond. Andere plannen zijn gericht op activiteiten met dieren. Ook hier blijft men belang hechten aan bezoek met dieren.

Er is ook een woonzorgcentrum die aangeeft dat het meebrengen van een hond naar het werk iets zou kunnen zijn naar de toekomst toe.

Als afsluiter werd in kaart gebracht hoe de woonzorgcentra staan tegenover proefprojecten. Er is slechts één WZC die niet zou deelnemen, wegens een tekort aan tijd en ruimte. De overige WZC staan hiervoor wel open en zouden eraan meewerken.

5.2 Sterktes en beperkingen van het onderzoek

Het gebruik van een semigestructureerd interview is een sterkte van dit onderzoek. Hierdoor is het mogelijk om aan de hand van vooropgestelde vragen ook dieper in te gaan op de antwoorden van de deelnemers. Alle gevraagde woonzorgcentra waren bereid om deel te nemen. Daarnaast werd hetzelfde antwoord vaak door meerdere woonzorgcentra gegeven zodat een verzadigingspunt bereikt werd. Vooraleer de resultaten werden uitgeschreven, werd gebruikt gemaakt van member checking. De interviewtranscripten werden teruggespeeld naar de deelnemers ter controle en eventuele aanvulling. Dit om de plausibiliteit van de resultaten te verhogen.

De kwalitatieve methode zorgt voor een beperking in dit onderzoek, namelijk het geringe aantal deelnemers. Dit zorgt voor een kleine steekproef, waardoor een veralgemening niet mogelijk is. Soms werden door de deelnemers ook antwoorden gegeven, waar niet dieper werd op ingegaan. Een gemiste kans op informatie, die soms dankzij member checking nog aangevuld kon worden.

In dit onderzoek zorgt het beroepsproduct voor een meerwaarde voor de praktijk. Het is een beknopte en duidelijke brochure waarin de resultaten werden omgezet in tips. Deze kunnen weergegeven waarmee men rekening moet houden en als richtlijnen beschouwd worden. Dit beroepsproduct wordt overhandigd aan de deelnemende woonzorgcentra.

5.3 Suggesties voor verder onderzoek

Gezien dit onderzoek in het algemeen de visie van woonzorgcentra omtrent huisdieren in kaart brengt, maar kleinschalig is, is vervolgonderzoek zeker aangewezen.

In de interviews werd aangegeven dat er weinig of soms geen vraag is naar het meebrengen van een huisdier door bewoners, als we kooidieren uitsluiten. Er zou een onderzoek gevoerd kunnen worden naar de oorzaak en reden hiervan.

Anderzijds kan er ook dieper ingegaan worden op welke huisdieren het meest geschikt zijn om in een woonzorgcentrum te verblijven.

Het is ook mogelijk om dit onderzoek specifieker te maken, door middel van een casestudy of zelf een proefproject. Uit dit onderzoek blijkt ook dat woonzorgcentra een open houding hanteren tegenover een proefproject.

5.4 Conclusie

In dit onderzoek werd eerst de meerwaarde van huisdieren in kaart gebracht aan de hand van een literatuurstudie. Daarna werd d.m.v. kwalitatief onderzoek nagegaan wat de visie is van woonzorgcentra omtrent het houden van huisdieren.

Opvallend in dit onderzoek is dat de richtlijnen omtrent het houden van en omgaan met huisdieren nergens structureel zijn opgenomen in het beleid van het WZC, maar vaak op het moment zelf worden bekeken.

Dit wordt ook bevestigd in de literatuurstudie door een onderzoek in Nederland van Lambrechts & Spek (2013), waaruit blijkt dat in de deelnemende instellingen huisdieren worden gehouden en/of op bezoek komen, maar dat bij 72% de voorschriften of protocollen over het houden van dieren, de hygiëne en veiligheid ontbreken.

Concluderend kan gesteld worden dat men over het algemeen hier positief tegenover staat. Alle deelnemende woonzorgcentra kwamen reeds in contact met huisdieren. Dit zijn ervaringen met huisdieren van het woonzorgcentrum zelf, huisdieren van de bewoners zelf en/of bezoek met huisdieren.

In alle bevraagde woonzorgcentra werd aangegeven dat huisdieren van het woonzorgcentrum zelf toegestaan en/of aanwezig zijn. Ook bezoek wordt overal toegelaten. Minder evident is de situatie waarbij bewoners hun eigen huisdier kunnen houden. Dit is ook afhankelijk van verschillende factoren. Slechts één deelnemend woonzorgcentrum laat geen huisdieren van bewoners toe.

6. Referentielijst

Baarda, B. (2014). *Dit is onderzoek. Handleiding voor kwantitatief en kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Noordhoff Uitgevers.

Bosman, T. (2012). *Welfare risks for companion animals owned by physically or mentally limited elderly, living in care facilities in the Netherlands*. (Scriptie, Wageningen University, Nederland) Retrieved from <http://edepot.wur.nl/231017>

Charlot, V., Cobbaut, N., De Mets, J., Hinnekint, B., Lambert, M. (2009). *Het woonzorgcentrum in de 21ste eeuw: een gezellige woonomgeving, zorg incl.* Retrieved from <http://www.vlaamse-ouderenraad.be/literatuur/KBS%20het%20woonzorgcentrum%20in%20de%2021e%20eeuw.pdf>

Colombo, G., Dello Buono, M., Smania, K., Raviola, R., De Leo, D. (2006). Pet therapy and institutionalized elderly: A study on 144 cognitively unimpaired subjects. *Archives of Gerontology and Geriatrics*, 42, 207-216. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0167494305000749>

Crowley-Robinson, P., Fenwick, D.C., Blackshaw, J.K. (1996). A long-term study of elderly people in nursing homes with visiting and resident dogs. *Applied Animal Behaviour Science*, 47, 137-148. Retrieved from <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/0168159195010173>

Enders-Slegers, J.M.P. (2000). *Een leven lang goed gezelschap*. (Proefschrift, Universiteit Utrecht, Nederland). Retrieved from <http://dspace.library.uu.nl/bitstream/handle/1874/803/full.pdf?sequence=9>

Enders-Sleger, M.J. (2008). Een beestenboel in de Nederlandse zorginstellingen? –Ervaringen met dieren in de zorg. *Denkbeeld*, 20, 28-31. doi:10.1007/BF03076613. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007/BF03076613>

Friedmann, E., Katcher, A.H., Thomas, S.A., Lynch, J.J., Messent, P.R. (1983). Social interaction and blood pressure. Influence of animal companions. *The Journal of Nervous and*

Mental Disease, 171, 461-465. Retrieved from <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/6875529>

Garrity, T.F., Stallones, L.F., Marx, M.B., Johnson, T.P. (1989). Pet ownership and attachment as supportive factors in the health of the elderly. *Anthrozoös: A multidisciplinary journal of the interactions of people and animals*, 3, 35-44. Retrieved from <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.2752/089279390787057829>

Heymans, F. (2011). Huisdieren in woonzorgcentra. *Jura falconis*, 4, 599-626. Retrieved from <https://www.law.kuleuven.be/jura/art/47n4/heyman.pdf>

Huisdieren leveren een waardevolle bijdrage in de zorg. (2012). Retrieved from <http://www.licg.nl/379/nieuws/huisdieren-leveren-een-waardevolle-bijdrage-in-de-zorg.html>

Janssen, M. (2007). Helpen huisdieren in de psychiatrie? *Maandblad Geestelijke volksgezondheid*, 62, 276-289. Retrieved from <http://www.adsearch.nl/files/huisdieren.pdf>

Janssen, M., Bakker, F. (2007). *De Therapeutische werking van huisdieren bij psychiatrische problemen. Een literatuurstudie* (Eindrapport, AdSearch, Amsterdam, Nederland) Retrieved from <http://www.adsearch.nl/files/eindrapport.pdf>

Jobat (2016, 6 mei). Honden op de werkvloer toegelaten. Retrieved from http://www.jobat.be/nl/artikels/honden-op-de-werkvloer-toegelaten/?utm_source=standaard&utm_medium=content&utm_content=link&utm_campaign=artikel#

Lambrechts, J., Spek, E. (2013). *Gezelschapsdieren in de ouderenzorg*. (Eindrapport, HAS Hogeschool, Nederland). Retrieved from <http://www2.aaizoo.nl/ouderenzorg.pdf>

LBC-NVK (2015). Grote werkdruk in rusthuizen. Retrieved from <https://lbc-nvk.acv-online.be/lbc-nvk/Actualiteit/Persberichten/2015/20150703Rusthuizen.html>

LICG (n.d.). Dieren in de zorg: AAA & AAT. Retrieved from <http://www.licg.nl/377/praktisch/omgaan-met-huisdieren/de-rol-van-huisdieren/dieren-in-de-zorg-aaa-aat.html>

LICG (n.d.). Ouderen en huisdieren. Retrieved from <http://www.licg.nl/36L/praktisch/omgaan-met-huisdieren/dier-en-gezin/ouderen-en-huisdieren.html>

LICG (n.d.). Uw huisdier mee naar een verzorgingstehuis. Retrieved from <http://www.licg.nl/36m/praktisch/omgaan-met-huisdieren/dier-en-gezin/uw-huisdier-mee-naar-een-verzorgingstehuis.html>

Mentior, C. (2016, 11 juli). Wat een plezier om je hond mee te kunnen nemen naar het werk! Retrieved from <https://nl.linkedin.com/pulse/wat-een-plezier-om-je-hond-mee-te-kunnen-nemen-naar-het-mentior>

Nederlandse encyclopedie (2017). Retrieved from <http://www.encyclo.nl/begrip/Maatschappelijk%20probleem>

Purina (n.d.). Huisdieren op de werkplek ondersteunen. Retrieved from <https://www.purina.be/nl/pins/onze-beloftes/pets-at-work>

Raina, P., Waltner-Toews, D., Bonnett, B., Woodward C., & Abernathy, T. (1999). Influence of companion animals on the physical and psychological health of older people: An analysis of a one-year longitudinal study. *Journal of the American Geriatrics Society*, 47, 323-329. doi: 10.1111/j.1532-5415.1999.tb02996.x
Retrieved from http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1532-5415.1999.tb02996.x/epdf?r3_referer=wol&tracking_action=preview_click&show_checkout=1&purchase_referrer=onlinelibrary.wiley.com&purchase_site_license=LICENSE_DENIED

Schuurmans, L., Calis, P., Zuidema, S. (2009). Aaien als therapie – de meerwaarde van dieren in het verpleeghuis. *Tijdschrift voor VerpleeghuisGeneeskunde*, 34, 44-48. doi: 10.1007/BF03081359. Retrieved from <http://link.springer.com/article/10.1007/BF03081359>

Siegel, J.M. (1990). Stressfull life events and use of physician services among the elderly: The moderating role of pet ownership. *Journal of Personality and Social Psychologie*, 58, 1081-1086. Retrieved from <http://psycnet.apa.org/psycinfo/1990-31740-001>

Van Dale (n.d.) Retrieved from <http://vowb.vandale.nl/zoeken/zoeken.do>

Vander Sype, C. (2004-2005). *Invloed van dieren op het welzijn van ouderen*. (Eindwerk, Hogeschool Gent, België). Retrieved from <http://www.scriptiebank.be/scriptie/invloed-van-dieren-op-het-welzijn-van-ouderen>

7. Bijlage(n)

- Bijlage 1: Begeleidende brief
- Bijlage 2: Informatiebrief
- Bijlage 3: Informed Consent
- Bijlage 4: Semigestructureerd interview
- Bijlage 5: Schema data-analyse
- Bijlage 6: Inlichtingenfiche valorisatiepeter

Bijlage 1: Begeleidende brief

Geachte,

Als studente bachelor Toegepaste psychologie doe ik een praktijkgericht onderzoek naar de visie van woonzorgcentra met betrekking tot het houden van huisdieren.

De titel van mijn bachelorproef is 'Een pootje om op te steunen! De visie omtrent huisdieren in woonzorgcentra.'

Dit onderzoek wil nagaan wat de drempels en good practices zijn met betrekking tot huisdieren binnen het woonzorgcentrum. Ik, Lara Colombo Giardinelli, heb veel interesse voor de positieve effecten die huisdieren op mensen hebben.

Ik wil u vragen mee te werken aan dit onderzoek door deel te nemen aan een persoonlijk semigestructureerd interview. Dit zal maximum 40 minuten van uw tijd in beslag nemen. Het onderzoek en de verwerking is zo opgezet dat vertrouwelijke behandeling van uw gegevens strikt gewaarborgd is, daarnaast is een anonieme verwerking van de resultaten mogelijk, indien u dit wenst.

In bijgevoegde brief vindt u alle informatie over het onderzoek alsook een toestemmingsverklaring dat u bereid bent deel te nemen. Alhoewel uw participatie niet verplicht is, is ze van onschatbare waarde voor de dataverzameling van dit onderzoek en het welslagen van mijn bachelorproef. Ik ben u oprecht dankbaar voor uw medewerking.

Mocht u naar aanleiding van het doornemen van de informatie nog vragen hebben, neem gerust contact met me op.

Ik hoop alvast op een positieve respons en dank u alvast voor uw interesse en medewerking.

Met vriendelijke groet,

Colombo Giardinelli Lara

0477/41.13.49

lara.colombo.giardinelli@student.howest.be

Bijlage 2: Informatiebrief

1. Titel van de studie

‘Een pootje om op te steunen!

De visie omtrent huisdieren in woonzorgcentra.’

2. Doel van de studie

Het betreft een studie in het kader van het behalen van de bachelorproef Toegepaste Psychologie HOWEST: Professionele Bachelors, Brugge. De promotor van het onderzoek is mevr. Petra De Vlieger, St Jorisstraat, 71, 8000 Brugge, Tel: 050/33.32.68.

3. Beschrijving van de studie

Het onderzoek zal door middel van een semigestructureerd interview bevragen wat de visie is van woonzorgcentra met betrekking tot het houden van huisdieren.

4. Wat wordt verwacht van de deelnemer?

Voor dit onderzoek wordt gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview en wordt verwacht dat een personeelslid of directie enkele vragen wil beantwoorden.

Een vertrouwelijke behandeling van de gegevens is strikt gewaarborgd en een anonieme verwerking van de resultaten is mogelijk, indien u dit wenst.

5. Deelname en beëindiging

De deelname aan dit onderzoek vindt plaats op vrijwillige basis. U kan op elk ogenblik uw deelname stopzetten. Niet deelnemen aan dit onderzoek zal geen enkele invloed hebben op uw werkrelatie met de onderzoeker of de directie van uw instelling. Als u vragen heeft over het onderzoek dan kan u de onderzoeker steeds bereiken op 0477/41.13.49 of lara.colombo.giardinelli@student.howest.be

6. Procedures

Procedures :

De onderzoeker gaat via mail de deelnemer op de hoogte brengen, waarbij de begeleidende brief, informatiebrief en informed consent is toegevoegd. Daarna wordt de deelnemer telefonisch gecontacteerd om een afspraak vast te leggen voor een persoonlijk interview. De afname van het interview zal maximum 40 minuten in beslag nemen.

Verder verloop van het onderzoek:

De data worden verzameld tot eind Januari 2017. De analyse van de interviews zal onmiddellijk daarna gebeuren. In de loop van Juni 2017 worden de resultaten gebundeld in een proefschrift.

7. Kosten

Deelnemen aan dit onderzoek brengt voor de deelnemer geen kosten met zich mee.

8. Vergoeding

Er wordt geen directe vergoeding voorzien voor deelname aan het onderzoek. Eens de resultaten gebundeld zijn in een proefschrift, wordt een ??? ontwikkeld waarin de resultaten weergegeven worden alsook bijkomende informatie omtrent huisdieren in een woonzorgcentrum.

9. Vertrouwelijkheid

In overeenstemming met de Belgische Wet van 8 december 1992 en de Belgische wet van 22 augustus 2002, zal u persoonlijke levenssfeer worden gerespecteerd en zal u toegang krijgen tot de verzamelde gegevens indien u dit wenst. U kan dit aan de onderzoeker kenbaar maken.

Uw anonimiteit is bij het afnemen van het onderzoek volledig gegarandeerd. Concreet betekent dit dat de gegevens anoniem verwerkt worden. Daartoe krijgt elke proefpersoon die deelneemt een nummer. De toestemmingsverklaringen worden apart bewaard, zodat niemand een verband kan leggen tussen de antwoorden en de persoon die ze gegeven heeft.

Na het verwerken van de data en de verdediging van de bachelorproef door Lara Colombo Giardinelli worden de toestemmingsverklaringen en het verzamelde materiaal vernietigd.

10. Contactpersoon

Als u aanvullende informatie wenst over de studie, kunt u in de loop van de studie op elk ogenblik contact opnemen met :

Lara Colombo Giardinelli

0477/41.13.49

lara.colombo.giardinelli@student.howest.be

Bacheloropleiding Toegepaste Psychologie

Toestemmingsverklaring

voor deelname aan onderzoek in het kader van de Bachelorproef:

Een pootje om op te steunen.

De visie omtrent huisdieren in woonzorgcentra.

- (1) Ik ben over het onderzoek geïnformeerd. Ik heb de schriftelijke informatie gelezen.
- (2) Ik ben in de gelegenheid gesteld om vragen over het onderzoek te stellen.
- (3) Ik heb over mijn deelname aan het onderzoek kunnen nadenken.
- (4) Ik heb het recht mijn toestemming op ieder moment weer in te trekken zonder dat ik daarvoor een reden hoeft op te geven. Niet deelnemen aan dit onderzoek zal geen enkele invloed hebben op de relatie met de onderzoeker of met de behandelaar/directie van de instelling.

Ik stem toe met deelname aan het onderzoek.

Naam:

Geboortedatum:

Adres:

Telefoon- of Gsm-nummer:

E-mail:

Handtekening:

Datum:

Ondergetekende, verantwoordelijke onderzoeker, verklaart dat de hierboven genoemde persoon zowel schriftelijk als mondeling over het bovenvermelde onderzoek is geïnformeerd.

Naam: Lara Colombo Giardinelli

Functie: Studente Toegepaste Psychologie

Handtekening:

Datum:

Bijlage 4: Semigestructureerd interview

Datum + uur interview

Naam woonzorgcentrum

Aantal bewoners

Naam geïnterviewde

Functie geïnterviewde

Hoofdvraag: Wat is de visie van woonzorgcentra omtrent het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum?

Deelvraag 1: Wat is de houding van personeel en directie t.a.v. huisdieren in een WZC?

-Hoe staat het woonzorgcentrum tegenover huisdieren?

-In welke mate bent u op de hoogte van de effecten van huisdieren in een WZC?

(Kennis over effecten die huisdieren kunnen hebben op mensen)

-Worden huisdieren toegelaten?

Een huisdier aanwezig van het WZC zelf of huisdieren van de bewoners?

-Wordt bezoek met huisdieren toegelaten?

-Hoe staan de bewoners tegenover huisdieren?

-Werd er door de bewoners al gevraagd naar (het houden van) huisdieren?

-Als de familie/bewoner komen informeren i.v.m. het meebrengen van een huisdier, welke informatie wordt dan meegegeven?

-Worden er uitzonderingen gemaakt? Zo ja, welke?

Deelvraag 2: Wat zijn de drempels en good practices omtrent het houden van huisdieren binnen het woonzorgcentrum?

= Wat zijn de positieve en negatieve aspecten van dieren in een WZC? Wat zijn de argumenten om wel/geen huisdier te hebben

WZC zonder huisdieren

-Waarom heeft u ervoor gekozen om geen huisdieren toe te laten? Welke drempels zijn er om geen huisdieren te houden?

-Onder welke omstandigheden zou u wel huisdieren toelaten in het WZC?

-Waarom zou u wel huisdieren houden (meerwaarde)?

WZC met huisdieren

-Waarom heeft u ervoor gekozen om huisdieren te nemen / toe te laten?

-Wat zijn de good practices omtrent het houden van huisdieren?

Hoe gaat dit WZC om met de drempels (aangegeven door andere WZC)?

Welke problemen worden er gesignaleerd en hoe gaat het WZC hiermee om?

Deelvraag 3: Als er reeds ervaringen met dieren in het WZC zijn, hoe beleeft men die dan?

- Welke huisdieren worden in dit woonzorgcentrum toegelaten?
- Op basis van welke redenen wordt het onderscheid gemaakt?
- Welke huisdieren zijn er op dit moment aanwezig?

WZC met eigen huisdieren

- Waar verblijven de huisdieren van het WZC zelf?
- Wie verzorgt deze dieren?
- Hoe reageren de bewoners op de algemene huisdieren? Wat zijn de effecten die de huisdieren teweeg brengen?

WZC met huisdieren van bewoners

- Waar verblijven de huisdieren van de bewoners?
- Aan welke voorwaarden moeten de bewoners voldoen om hun huisdier te houden in het WZC?
- Aan welke voorwaarden moeten de huisdieren van bewoners voldoen?
- Welke maatregelen worden er genomen als de eigenaar niet meer voor zijn/haar huisdier kan zorgen?
- Merkt u zelf een effect op de bewoners sinds u huisdieren toelaat in de instelling (meerwaarde)?
- Heeft de bewoner na het overlijden van zijn/haar huisdier de mogelijkheid om een nieuw huisdier aan te schaffen?
- Wat gebeurt er met het huisdier na het overlijden van de eigenaar?

Deelvraag 4: Hoe zou voor jullie de ideale situatie eruit zien m.b.t. dieren in het WZC?

-Wat is mogelijk: een huisdier van het woonzorgcentrum of meerdere huisdieren van de bewoners?

-Als u de ideale omstandigheden zou kunnen creëren, hoe zou u het WZC inrichten?

Wat zou u willen veranderen, verbeteren m.b.t. het houden van huisdieren?

-Wat zijn uw plannen voor de toekomst omtrent het houden van huisdieren in uw instelling?

-Stel dat er sprake is van een proefproject, hoe staat u daar tegenover?

Samenvatting geven en afronden.

Vragen of ze nog iets kwijt willen die niet aan bod gekomen is.

Bedanken voor gesprek.

Bijlage 5: Schema data-analyse

Stap 1: Open coderen: labels

Open houding WZC	1.1	Wij staan eigenlijk heel open hier tegenover.
Opleiding impact huisdieren	1.2	Onze technieker is momenteel een opleiding aan het volgen over huisdieren en impact van huisdieren in woonzorgcentra.
Dieren socialiseren	1.3	We hebben kippen buiten en uit de eitjes zijn een aantal kuikentjes gekomen en we hebben die kuikentjes om te socialiseren op de afdeling laten opgroeien.
Bezoek toegelaten Huisdieren van WZC	1.4	Ja, van bezoekers ook. Dus zowel van bezoekers, als bezoekers een hond willen meenemen, zijn ze altijd welkom. Maar we hebben hier zelf ook huisdieren in huis echt.
Iedereen akkoord Open voor overleg huisdier bewoners	1.5	Dat wordt in overweging genomen. Als wij een vraag krijgen daarna, wat niet veel gebeurt, maar als we een vraag krijgen, gaan we echt kijken van 'is het mogelijk', ook naar de medebewoners toe, naar medewerkers. Iedereen moet het wel zien zitten. Dus bijvoorbeeld als een bewoners vraagt om zijn kat mee te nemen, gaan we eerst wel moeten kijken: zijn alle bewoners daarmee akkoord, zijn er bewoners die bang zijn van een kat, zijn de medewerkers akkoord. Ook welke zorgen heeft dat dier nodig, is dat dier gesocialiseerd of niet. We gaan dat wel heel goed overwegen, maar we zeggen daar zeker niet direct 'nee' tegen. We staan open voor overleg.
Diverse houding bewoners Diverse reacties	1.6	Dat is heel divers, dat is heel verschillend. Ik heb een Golden Retriever en ik neem hem ook soms mee naar hier, omdat het ook een schat van een beest is. Het was eigenlijk een blinde-geleide in opleiding, dus een hele hele brave hond. Je merkt ook het merendeel van de bewoners zijn er zot van en zijn heel blij dat ze hem zien, maar je hebt ook altijd bewoners die zeggen 'alé kom, hup, doe dat beest weg, dat hoort hier niet, het is hier geen dierentuin'. Dus je merkt dat het echt afhankelijk is van of zij vroeger dieren hebben gehad en hoe dat zij daar tegenover staan. Ze zijn daarover niet unaniem.
Weinig vraag meebrengen eigen huisdier	1.7	Nee, eigenlijk niet vaak. Ik denk, voor zover ik weet, dat wij misschien in de 5 jaar dat ik hier werk, 4 keer die vraag hebben gehad. Dus dat is echt sporadisch eigenlijk. Het gebeurt al niet vaak dat mensen op die leeftijd nog een huisdier hebben en als ze wel één hebben, worden dat vaak door de kinderen opgevangen of door kleinkinderen.
Overleg voor geven informatie ivm meebrengen nieuw huisdier	1.8	Dat het moet overlegd worden, binnen het team, met de medebewoners. Dat het bekeken wordt, ik kan daar niet direct sluitend antwoord op geven.
Warmte Positief effect - dementie Vriendschap	1.9	Ja, omdat we echt wel zien dat het veel warmte kan bieden aan de mensen en ook zeker naar mensen met dementie bijvoorbeeld hebben de huisdieren ook een wel positief effect. Je merkt dat wel, de vriendschap die ze soms krijgen of de warmte van die beesten en ze voelen dat dan ook. Daarom hebben we een kat, hij voelt dat ook bij wie hij welkom is en bij wie niet. Je merkt dat die kat zelf; personen die niet aan katten zijn, gaat de kat gewoon negeren. En naar andere, zit Regio daar constant, op de schoot of op de schouder, dat hij echt zit te ronken, dus ze voelen dat wel zelf ook aan.
Kat doet behoefte buiten	1.10	We zijn daar niet zo strikt in van 'ja – nee'; of 'dat kan niet met de hygiëne'. Maar inderdaad zoals Regio, die kat gaat buiten, doet buiten zijn behoeftes en komt dan binnen of zit aan het raam, hij

		eet wel binnen.
Geen problemen met kat	1.11	Nee.
Huisdieren op verschillende afdelingen Hond Kat Vogels 2 Schapen Ezel Kippen en kuikens Ganzen	1.12	In het dagcentrum hebben we de coördinator die elke dag haar hondje meeneemt, vanaf dat een klein pupje was, Luna, dat is een maltezerdje, denk ik, of neen, het is een Shih tzu. Hier op nul hebben we de kat, Regio, op één afdeling. Op het tweede hebben we vogeltjes, op kortverblijf, die in de leefruimte staan. En dan vooral buiten, dus buiten hebben we twee schaaapjes, een ezel sinds kort, Juul. Dan hebben we ook kippen en ganzen. En dan de kippen met de kuikens.
Buiten gaan	1.13	Het is ook voor de mensen eens een reden om naar buiten te gaan, om echt eens te gaan kijken naar de ezel en de schaaapjes.
Dieren socialiseren	1.14	Ja, ze hebben twee kuikentjes in het dagcentrum en dan op de afdeling, dat ze echt konden opgroeien en socialiseren onder de mensen.
Geen onderscheid Haalbaarheid	1.15	Nee, maar er wordt wel gekeken, is het haalbaar op de afdeling en loopt het goed. Dus er wordt wel altijd gekeken of het lukt.
Geweldig – krabben Angst	1.16	We hebben ook eens een gevonden katje gehad op de afdeling, dat we wel hebben moeten wegdoen omdat ze veel te geweldig was en krabt aan de benen van de bewoners waardoor de bewoners bang werden.
Rustig - braaf Oudere kat	1.17	Regio is een heel rustige poes, heel rustig en braaf en gaat echt komen op je schoot liggen en ronken. Het is ook een iets oudere kat.
Geen allergieën Rekening houden	1.18	Nee, als we dat horen, kunnen we daar ook rekening mee houden.
Vermeld en bevraagd bij opname Niet op elke afdeling een dier	1.19	Dus bij een opname zeggen we ook altijd ‘er is een kat op de afdeling, is dat een probleem’. Als familie of bewoner dan al zou aangeven ‘ik ben allergisch’, kunnen we wel kijken om ze op een andere afdeling te zetten. Dus er is niet op elke afdeling een dier, dus dan kun je daar wel mee rekening houden. Bij opname wordt dat ook altijd vermeld en bevraagd ‘is dat een probleem voor jou of niet’.
Twijfel over hond Perfecte omstandigheden	1.20	Ik weet dat er vorig jaar heel lang gediscussieerd is geweest en getwijfeld of er een bewoner haar hondje kon meenemen naar hier. Het is dan ook op gegeven moment omdat de familie zei ‘nee, wij gaan het bijhouden’, dat het hier ook afgerond was. Het is nog niet effectief gebeurd, maar het zou me niet verwonderen dat vroeg of laat, dat we dat wel zouden toestaan, als de omstandigheden perfect zijn.
Braaf – rustig Gemakkelijk aanpassen Iedereen akkoord Open voor overleg	1.21	Dat wil dus ook zeggen dat het een heel braaf, rustig hondje is dat hem hier heel gemakkelijk zou kunnen aanpassen. Dat alle medewerkers akkoord zijn, dat alle medebewoners akkoord zijn. Dan zie ik dat hier wel nog gebeuren, maar ik het verleden is het nog niet gebeurd, maar ik weet dat we er alleszins wel overleg over zouden plegen. Onze directrice heeft ook een heel groot hart voor dieren en daardoor wel open staat voor overleg.
Angst Rekening houden	1.22	Ja, het is dat. Bijvoorbeeld op het tweede hebben wij een medewerker die heel bang is van honden. Je moet er wel rekening mee houden. Soms zijn niet alleen bewoners er bang voor, maar ook medewerkers.

Huisdier blijft op dezelfde afdeling	1.23	Ja.
Team verzorgt	1.24	Dat is eigenlijk het team, over het algemeen. Je merkt dat wel dat er een paar van het team zich daar veel meer bij betrokken voelen dan anderen, maar dat is ook ok. Maar je merkt wel dat het vaak dezelfde zijn.
Bewoners verzorgen	1.25	Ja, er zijn bewoners die dan ook zouden zeggen 'mag ik een beetje korreltjes geven'.
Goede reacties Geen problemen voor bewoners Hond geliefd Vuiligheid vogels Geen echte problemen met vogels Bewoners niet aan kat - Kat voelt aan Geen problemen met kat Altijd evalueren Graag zien	1.26	Voorlopig echt goed. Ik denk niet dat er bewoners zijn die er problemen mee hebben. Het hondje in het dagcentrum is echt geliefd. Het zou er plots niet meer moeten zijn, het zou half drama zijn, als Luna zou wegvallen. Op het tweede zijn het maar vogeltjes. Je hebt altijd wel mensen op kortverblijf die zeggen dat je daar veel vuiligheid van hebt, maar echte problemen denk ik niet. En met de kat hier, bewoners die niet aan katten zijn, de kat voelt dat wel, dus de kat zal dan ook niet gaan naar die bewoners. Dus eigenlijk geeft dat ook niet veel problemen. In de kamers, die kat zal maar enkel in de kamers komen van de bewoners die ze zelf zouden meenemen. Dus hij voelt dat heel goed aan, waardoor dat er daar eigenlijk geen problemen rond zijn. Met dat ander katje wel, maar toen hebben we ook besloten dat het katje weg moest, omdat het niet lukte. Het moet wel altijd geëvalueerd worden. En de dieren buiten, daar hebben ze ook geen last van. In het begin was het ook 'er zal hier een ezel komen en dat zal veel lawaai maken en dat balkt', maar uiteindelijk hebben ze er niets van last van en ze zien hem graag. Ze gaan eens naar buiten gaan kijken naar de ezel.
Praten tegen vogels Gezelschap Gezelligheidsfactor Kat slaapt bij bewoners Warmte Knuffelen Geborgenheid Aanspreekpunt	1.27	Je merkt dat wel. Vooral de kat. De vogeltjes ook, je hebt soms echt bewoners die daar bij gaan zitten en babbelen tegen die vogeltjes en dat je merkt dat is eigenlijk echt gezelschap voor hun of de gezelligheidsfactor van een huisdier. Met de kat merkt je dat ook wel, soms dat je op de afdeling komt en er is een bewoner aan het slapen met die kat op de schoot en de hand erop, dat je merkt ze liggen daar samen, knus. Plots zagen we bij een bewoner dat de kat zich genesteld had over de schouder. Dat je echt de kat haar hoofdje ziet liggen als langs voren, die bewoner die je ziet genieten van de warmte van de kat, dat knuffelen en de geborgenheid dat je ook van zo'n dier krijgt. Als ik mijn hond meeneem, merk ik dat ook. Ze doen dan tekenen en dan springt hij op hun, dat ze hem eens goed vastnemen. Die warmte en geborgenheid, dat voel je wel. En een aanspreekpunt, als dat nu een vogel is of een vis. We hebben nu ook twee vissen aan het onthaal, dat is ook nog maar onlangs dat we hier twee vissen hebben. Soms is dat gewoon ook een aanspreekpunt voor de mensen, dat ze dan letterlijk boven tegen de vogeltjes zitten te babbelen.
Bezoeken dieren buiten	1.28	Ja, dat is meer met het bezoek dat ze gaan naar de dieren, als er familie komt.
Vogels – huisdier bewoner	1.29	Ik denk het wel.
Vogels bewoner op kamer	1.30	Ja.
Zelf voor dier zorgen	1.31	Dat ze er bijvoorbeeld zelf nog voor kunnen zorgen.
Socialiseerbaar Niet agressief Liefvaardig Hier wennen Geen gevaar	1.32	Ja, ik denk ook dat het socialiseerbaar is, dat het geen agressief beest is, dat het een liefvaardig beest is dat hier ook kan wennen en in geen enkele mate gevaar vormt voor andere bewoners of medewerkers. Ik denk dat de basis is en ook dat het zindelijk is. Als je een kat of hondje hier in huis haalt, dat je hoort dat constant binnen plast. Dat zou ook iets zijn naar hygiëne toe, dat kunnen we niet maken. Dus ik denk dat zindelijkheid ook een basisvoorwaarde zou zijn.

Zindelijk – hygiëne		
Controle verzorging Automatisch	1.33	Automatisch zie je dat als je binnengaat in een kamer. Je gaat zoveel binnen, voor ochtendverzorging, voor op het toilet te zetten, je ziet dat of die vogeltjes goed zijn of niet. De familie komt er ook langs. Ik denk dat het een beetje automatisch loopt eigenlijk.
Geen afspraken Oplossing zoeken Bespreken met familie	1.34	Dat is nog niet voorgekomen, ik denk dat je dat moet afwachten tot het moment zelf. Als het probleem hem stelt, dat we dan zouden kijken van hoe we dat gaan oplossen. Ik vermoed dat wij dan in eerste instantie naar de familie zouden gaan, eens bespreken met de familie. Maar dat is hier nog niet voorgevallen.
Open voor overleg Bevragen belang en reden Toestand bewoner Bespreken met familie	1.35	Ik denk dat we wel zouden openstaan op dat opnieuw te bespreken. Dat zijn allemaal zaken die je ziet op het moment zelf. Ik weet het niet, ik denk dat het zou besproken worden en bevraagd worden waarom dat zo belangrijk is en de reden. Het is ook te zien wat de toestand van die bewoner is op dat moment. Als dat een bewoners is die palliatief is en we vermoeden dat hij over hier en enkele maanden dat die bewoner zal overlijden. Dan moet je ook denken, dat blijft het dier over en wat dan? Dus dat je dat ook met de familie moet bespreken, of zij het dier dan nemen. Dat is heel situatie-afhankelijk denk ik.
Houden hond Mindervalide-opgeleide hond Minimumbezetting weekend Diverse reacties medewerkers Niet alle partijen akkoord Iedereen op dezelfde golflengte Iedereen akkoord	1.36	We hebben al een paar keer gedacht over effectief het houden van een hond. Omdat op nul hebben we de kat, op het tweede de vogeltjes, maar op het eerste hebben we momenteel niets van huisdieren. Er is daar een paar keer over gepraat geweest om eventueel een hond te houden. Een labrador of golden retriever die daarvoor opgeleid is, dus een mindervalide-opgeleide hond. En toen was ook het verhaal van 'wie gaat er met die hond gaan wandelen, wie gaat ervoor zorgen'. Ook in het weekend, in de week is dat evident, maar in het weekend staan ze met een minimumbezetting van personeel op de afdeling. Dus dat is iets dat ik soms wel voel, dat leeft hier nog die vraag. Sommige medewerkers zouden dat heel graag hebben, andere medewerkers totaal niet. Dus dat misschien, omdat persoonlijk zou ik dat heel tof vinden om echt een hond, zoals in het dagcentrum, hier op afdeling ook. Dat is al een paar keer besproken geweest, dat is dan toch omdat we niet altijd alle partijen meehadden, dat het eigenlijk tot nu toe nog nooit is doorgegaan. Dus ik denk dat de ideale omstandigheden zijn, waarbij iedereen op dezelfde golflengte zit en iedereen erachter staat, zowel qua bewoners en medewerkers. Dat het hier voor ons de ideale omstandigheden zouden zijn.
Mogelijke plannen	1.37	Het kan zijn dat er plannen zijn waar ik nog niet van af weet. De ezel is hier ook nog maar recent toegekomen, ik denk dat hij hier nu nog maar twee maand is.
Positief Mee zorgen Open staan Helpende partij	1.38	Ik alleszins heel positief. Ik heb ook gezegd, in het weekend, ik woon net iets te ver om daar vaak mee te gaan wandelen. Maar ik zou er zeker mee voor zorgen en daarvoor open staan en als ze me nodig hebben, ben ik daar zeker wel ook helpende partij in. Dus dat zou ik wel zeker zien zitten.

Stap 2: Open coderen: labels ruimtelijk ordenen en verbanden vinden

Labels te maken met 'houding t.a.v. huisdieren'				
Open houding WZC	Diverse houding bewoners	Opleiding impact huisdieren	Huisdieren van WZC	Bezoek toegestaan
Dieren socialiseren	Diverse reacties bewoners		Overleg voor geven informatie i.v.m. meebrengen nieuw huisdier	
Open voor overleg huisdieren van bewoners	Weinig vraag meebrengen eigen huisdier			

Labels te maken met 'drempels en good practices'				
Niet alle partijen akkoord	Iedereen akkoord	Gezelligheidsfactor	Kat doet behoefte buiten	Geen problemen met kat
		Aanspreekpunt	Rustig - braaf	Geweldig - krabben
		Buiten gaan	Oudere kat	Angst
			Rekening houden	Bewoners geen problemen met huisdieren
			Vermeld en bevraagd bij opname	Vuiligheid vogels
			Niet op elke afdeling een dier	Geen allergieën
			Altijd evalueren	

Labels te maken met 'ervaringen'									
Twijfel over hond	Geen onderscheid	Hond	Huisdier blijft op dezelfde afdeling	Team verzorgt	Warmte	Zelf voor dier zorgen	Braaf – rustig	Geen afspraken - verzorging	Open voor overleg
Perfekte omstandigheden	Haalbaarheid	Kat	Kat slaapt bij bewoners	Bewoners verzorgen	Positief effect – dementie		Gemakkelijk aanpassen – hier wennen	Bespreken met familie	Bevragen belang en reden
Vogels - huisdier bewoner		Vogels	Vogels bewoners op kamer	Controle verzorging	Vriendschap		Socialiseer-baar	Oplossing zoeken	Toestand bewoner
Mogelijk meebrengen huisdier		2 Schapen	Huisdieren op verschillende afdelingen	Automatisch	Goede reacties		Niet agressief		Bespreken met familie
		Ezel			Hond geliefd		Liefaardig		
		Kippen en kuikens			Graag zien		Geen gevaar		
		Ganzen			Praten tegen vogels		Zindelijk – hygiëne		
					Gezelschap				
					Knuffelen				
					Geborgenheid				
					Bezoeken dieren buiten				

Labels te maken met 'ideale situatie'			
Huisdieren van WZC	Houden hond	Mogelijke plannen	Positief
Eigen huisdier	Mindervalide-opgeleide hond		Mee zorgen
Bezoek	Minimumbezetting weekend		Open staan
	Diverse reacties medewerkers		Helpende partij
	Iedereen op dezelfde golflengte		
	Iedereen akkoord		

Stap 3: Axiaal coderen: interpreteren en benoemen van de labelstructuur

Labels te maken met 'houding t.a.v. huisdieren'			
Voorstander huisdieren	Vraag naar huisdier - medewerkers		Houding WZC
Diverse houding bewoners	Weinig vraag meebrengen eigen huisdier		Houding bewoners
Diverse reacties bewoners			
Opleiding impact huisdieren			Kennis effecten van huisdieren
Huisdieren van WZC		Overleg voor geven informatie i.v.m. meebrengen nieuw huisdier	Toegelaten huisdieren
Bezoek toegestaan			Bezoek met dieren

Labels te maken met 'drempels en good practices'			
Niet alle partijen akkoord			Waarom geen huisdieren? Drempels
Iedereen akkoord			Wanneer wel toelaten?
	Gezelligheidsfactor		Waarom wel huisdieren?
	Aanspreekpunt		
	Buiten gaan		
		Kat doet behoefte buiten	Good practices
		Rustig – braaf	
		Oudere kat	
	Rekening houden		
	Vermeld en bevraagd bij opname		
	Niet op elke afdeling een dier		
	Altijd evalueren		Gesignaleerde problemen
	Geen problemen met kat		
	Bewoners geen problemen met huisdieren		
	Geen allergieën		
Geweldig - krabben			
Angst			
Vuiligheid vogels			

Labels te maken met 'ervaringen'			
Twijfel over hond	Perfekte omstandigheden		Toegelaten dieren
Vogels – huisdier bewoner			
Mogelijk meebrengen huisdier			
	Geen onderscheid		Onderscheid tussen dieren
	Haalbaarheid		
Hond			Dieren aanwezig
Kat			
Vogels			
2 Schapen			
Ezel			
Kippen en kuikens			
Ganzen			
Huisdieren op verschillende afdelingen	Huisdier blijft op dezelfde afdeling		Verblijf huisdieren
	Kat slaapt bij bewoners	Vogels bewoners op kamer	
Team verzorgt	Bewoners verzorgen	Controle verzorging	Verzorging dieren
		Automatisch	
Warmte	Positief effect – dementie		Reactie bewoners – effecten - meerwaarde
Vriendschap	Goede reacties		
Graag zien	Praten tegen vogels	Hond geliefd	
Gezelschap		Bezoeken dieren buiten	
Knuffelen			
Geborgenheid			
Zelf voor dier zorgen			Voorwaarden bewoners om huisdier te houden
Braaf - rustig	Gemakkelijk aanpassen – hier wennen	Geen gevaar	Voorwaarden huisdieren
Niet agressief	Socialiseerbaar		
Liefvaardig			
Zindelijk – hygiëne			
	Geen afspraken – verzorging		Maatregelen als eigenaar niet meer voor huisdier kan zorgen
Bespreken met familie	Oplossing zoeken		
Open voor overleg	Bevragen belang en reden	Toestand bewoner	Aanschaffen nieuw dier
Bespreken met familie			
			Wat met dier na overlijden bewoner

Labels te maken met 'ideale situatie'			
Huisdieren WZC	Eigen huisdier	Bezoek	Mogelijkheden
Houden hond			Ideale omstandigheden
Mindervalide- opgeleide hond			
	Minimumbezetting weekend	Iedereen op dezelfde golflengte	
	Diverse reacties medewerkers	Iedereen akkoord	
Mogelijke plannen			Plannen voor toekomst
Positief			Openheid voor proefproject
Open staan			
	Mee zorgen		
	Helpende partij		

Stap 4: Geldigheid van labeling vaststellen + integreren informatie van alle WZC

Labels			Thema's	Kernthema's
Voorstander huisdieren (1)	Vraag naar huisdier – medewerkers (1)	Ervaringen (3)	Houding WZC	Houding t.a.v. huisdieren
Open houding (2) (5)	Dieren socialiseren (2)	Geen dieren meer (3)		
Positief (2) (3) (4)		Dementie (4)		
		Team zorg dragen (5)		
		Iedereen akkoord (5)		
Diverse houding bewoners (1) (4)	(Geen of) Weinig vraag meebrengen eigen huisdier (1) (2) (3) (4)	Graag zien (3)	Houding bewoners	
Diverse reacties bewoners (1) (4)	Mensen niet van moeten weten (2)	Enthousiast (4)		
Positieve reacties meeste bewoners (2) Positief (5)	Niet graag zien (4)			
Individueel afhankelijk (3)	Schrik (4) (5)			
Opleiding impact huisdieren (1)	Overtuigd van meerwaarde (2)		Kennis effecten van huisdieren	
Activiteiten met dieren (3)	Meerwaarde (4)			
Proefondervindelijk (4)				
Geen studies (4)				
Huisdieren van WZC (1) (3) (4) (5)	WZC wil huisdier (2)	Overleg voor geven informatie i.v.m. meebrengen nieuw huisdier (1)	Toegelaten huisdieren	
	Geen aanwezig (2)			
	Kans geven (5)			
Bezoek toegestaan (1) (2) (3) (4) (5)		Niet dagelijks (3)	Bezoek met dieren	
Bezoek altijd toegestaan (2) (4) (5)		Meerdere keren per maand (4)		
		Wekelijks (4)		
	Mag in living (4)			
	Leiband (4)			

Labels			Thema's	Kernthema's
Niet alle partijen / iedereen akkoord (1) (4)	Medewerkers niet akkoord (4) (5)	Niet eenvoudig (4)	Waarom geen huisdieren - drempels	Drempels & good practices
	Bewoners niet akkoord (5)			
Minder geschikt (2)	Niet geschikt voor WZC (2)	Opletten ziektes (2) (3)		
Solitair (2)	Zelf niet voor dier zorgen (5)	Hygiëne (3) (4) (5)		
Weinig gezelschap (2)	Zwaar zorgbehoevend (5)	Allergisch (3) (5)		
Bewoners minder contact met kat (2)	Bijna geen mobiele bewoners (5)	Schrik (3) (4)		
(Zeer hoge) Zorggraad (3) (5)		Hinder (3)		
Zorgfactor (3)		Zelfstandig (4)		
Valpreventie (3)		Betrouwbaarheid (5)		
	Niet meer uit asiel (4)	Meerlast (5)		
		Moeilijk (5)		
	Risico (5)	Niet weglopen (5)		
		Geen pillen eten (5)		
Iedereen akkoord (1) (4) (5)	Voorwaarden (4)	Bench op kamer (4)	Wanneer wel toelaten	
Teams akkoord (5)	Afspraken (4)	Hondenhok (4)		
Blinde geleide hond (2)	Haalbaar (4)	Binnentuin (5)		
Opvoeden hond (5)	Kennis (4)			
Getraind (5)				
Geen overlast (5)		Kosten (4)		
Met dier werken (5)	Redelijk mobiel (5)	Omschakeling residentie (5)		
	Zelf voor dier zorgen (5)	Serviceflats (5)		
	Gezelligheidsfactor (1)			
Verantwoordelijkheid (3)	Aanspreekpunt (1)			
Eigenwaarde (3)	Buiten gaan (1)			
Belangrijk (4)	Aaibaarheidsfactor (3)	Knuffelbeest (2)	Waarom wel huisdieren	
		Liefwaardig (3)		
		Aangenaam (3)		
	Reacties loskrijgen (dementerenden) (2)			
	Dementerend – hond herkennen (5)			
	Gevoelens uitdrukken (5)			
	Reactie uitlokken (5)			
	Meerwaarde (4) (5)	Inleving (4)		
	Contact (5)	Behoeft – knuffelen en aaien		

		(5)		
	Omgaan met huisdier (5)			
Bezoek met dier door familie (2) (3) (4) (5)		Kat doet behoefte buiten (1)		
Bezoek met dier door medewerkers (2) (3) (4) (5)		Proper (2)		
Bezoek aanmoedigen (5)		Rustig – braaf (1)		
		Oudere kat (1)		
	Rekening houden (1) (5)	Kat buiten (5)		
	Rekening houden – kosten (5)			
	Kennis – allergisch (5)			
	(Vermeld en) bevraagd bij opname (1) (5)			
	Niet op elke afdeling een dier (1)			
	Altijd evalueren (1)			
		Oplossing zoeken (2)		
Activiteit (4)	Hondenshow (2)	Gezag (4)		
Week georganiseerd (5)	Werelddierendag (3)			
	Externe uitstappen (3) (4)	Training betalen (5)		
	Hondenschool – kunstjes (5)	Constant toezicht houden (5)		
		Op voorhand bespreken (5)		
		Voorwaarde (5)		
	Geen problemen met kat (1) (2)			
	Bewoners geen problemen met huisdieren (1)			
	Geen allergieën (1) (2) (4)			
Geweldig – krabben (1)	Geen problemen met vogels (4)			
Krabben – stoelen (2)				
Angst / schrik (1) (4) (5)		Eten geven (5)		
Vuiligheid vogels (1)		Onderhoud kattenbak (3)		
Vervuild (4)				
Kooi vuil (5)				
Vuiligheid (5)				
Allergisch (3) (5)	Geen andere problemen met kat (3)	Ontslag (3)		
Agressief (4)		Werkdruk (4)		
Beschermen (4)		Fysisch niet in staat (4)		
Verdikken (4)	Geen echte problemen (5)	Dementie (4) (5)		

Good practices

Drempels & good practices

Gesignaleerde problemen

Hygiëne (4) (5)	Geen andere problemen (5)	Beperkingen (5)		Drempels & good practices
Liep op bureau (5)		Probleem opname (5)		
Haar op stoel (5)		Niet alle bewoners gaan buiten (5)		
Soms vervelend (5)				

Labels			Thema's	Kernthema's	
Twijfel over hond (1)	Perfekte omstandigheden (1)	Niet haalbaar (5)	Toegelaten dieren	Ervaringen	
Vogels – huisdier bewoner (1) (2)	Vogelkooi (4)				
Mogelijk meebrengen (eigen) huisdier (1) (2) (4)	Niet mogelijk meebrengen (eigen) huisdier (5)				
Kleine kooidieren – huisdier bewoners (3)	Vogel in centrale ruimte – huisdier bewoner (5)				
Vogels (3)	Voorwaarden (4)				
Konijn (3)					
	Geen onderscheid (1) (2)		Onderscheid tussen dieren		
	Haalbaarheid (1)				
Onderscheid: rondlopen – op kamer (3)		Confrontatie (3)			
Onderscheid (5)		Negatieve ervaring (5)			
Huisdieren van WZC (1) (3) (4) (5)	Geen huisdieren van WZC (2)	Meerdere katten gehad (2)	Dieren aanwezig		
Hond (1)					
Nog geen hond (4)					
Kat (1)		Kat gehad (3) (5)			
Vogels (1) (3) (4) (5)		Wilde katten buiten (3)			
2 schapen (1)		Hond gehad (4)			
Ezel (1)		Vis gehad (4)			
Kippen (en kuikens) (1) (3) (4) (5)					
Ganzen (1)					
Konijn (5)					
Huisdieren op verschillende afdelingen (1) (3)	Huisdieren blijven op dezelfde afdeling (1) (2) (5)	Kat bleef op dezelfde afdeling (3) (5)			Verblijf huisdieren
		Kat ging in alle kamers (5)			
Overall rondlopen (2)	Kat slaapt bij bewoners (1)	Vogels bewoners op kamer (1)			
	Vogelkooi (2)	Dementerende personen (2) (5)			
Huisdier blijft op kamer (3) (4)	Bench (4)				
In living (4)					
In woonhuis (4)					
Buiten (4) (5)					
Team verzorgt (1) (5)	Bewoners verzorgen (1) (2) (3)	Controle verzorging (1) (4)			

Ergo-team verzorgt (3)	(4) (5)		Verzorging huisdieren	Ervaringen
Medewerkers verzorgen (4) (5)	Familie verzorgt (4)	Automatisch (1)		
Geen afspraken – verzorging (2)				
Afspraken (-verzorging) (3) (4)	Wandelen (4)	Extra belasting/zorg (4)		
		Spaarpot – eten kat (5)		
Warmte (1)	Positief effect /reacties – dementie (1) (3) (5)		Reactie bewoners – effecten – meerwaarde	
Vriendschap (1)	Goede reacties (1)			
Graag zien (1) (3) (5)	Praten tegen vogels (1) (5)	Hond geliefd (1)		
Knuffelen (1)	Interactie (5)	Bezoeken dieren buiten (1)		
Vasthouden (5)				
Geborgenheid (1)	Eenzaamheid – genegenheid (3)	Weinig respons (2)		
Mensen leven op (2)		Kattenliefhebber (2)		
Opfleuren (4)				
Deugd doen (3)	Losmaken emoties (4)	Heimwee (3)		
Plezier (3)		Link vroeger (4)		
Strelen (3) (5)	Contact (5)	Kattenspeelgoed in kamer (5)		
Aaien (4)				
		Verdriet (5)		
		Kat niet meer welkom (5)		
Zelf voor dier zorgen (1) (2) (3)	Zelf niet voor dier zorgen (4)		Voorwaarde bewoners om huisdier te houden	
Braaf – rustig (1) (4)	Gemakkelijk aanpassen – hier wennen (1)	Geen gevaar (1)	Voorwaarden huisdieren	
Niet agressief (1)	Socialiseerbaar (1) – sociaal (2) (4)	Getraind (2)		
Liefvaardig (1)		Geselecteerd op karakter (2)		
Zindelijk – hygiëne (1) (2)		Geen algemene hinder (2)		
Niet bijten (4)	Kooidieren (3)	Geen geluidshinder (2)		
	Op kamer (3)	Niet storend (3)		
Plaatsing dier (2)	Geen afspraken – verzorging (1) (3)		Maatregelen als eigenaar niet meer voor huisdier kan zorgen	
Bespreken met familie (1)	Oplossing zoeken (1) (3)			
Mantelzorger / familie (3) (4)	Opvang (4)	Basiszorg (4)		
Iemand verantwoordelijk (3)				
Verantwoordelijk voor				

aandachtspersoon (4)				Aanschaffen nieuw dier Wat met dier na overlijden bewoner	Ervaringen
Open voor overleg (1)	Bevragen belang en reden (1) (4)	Toestand bewoner (1) (4)			
Bespreken met familie (1)	Geen afspraken – nieuw dier (2) (3)	Welk dier (4)			
Mogelijk – nieuw dier (3)		Opvoeding (4)			
Evalueren (4)					
Nieuwe vogels (4)					
Dier opnemen (2)					
Hond gebleven (4)					

Labels			Thema's	Kernthema's
Huisdieren WZC (1) (2) (3) (4) (5)	Eigen huisdier (1) (2) (4)	Bezoek (1) (2) (3) (4) (5)	Mogelijkheden	Ideale situatie
Hond (2)	Kleine kooidieren – huisdier bewoners (3)			
Hond – open voor overleg (4)				
Kip (2)				
Konijn (2)			Ideale omstandigheden	
Houden hond (1) (4) (5)	Lief (4)	Afspraken respecteren (4)		
Mindervalide-opgeleide hond (1)	Perfect luisteren (4)			
	Niet agressief (4)			
	Niet blaffen (4)			
	Geen haar verliezen (4)			
Bezoek met dieren (3)		Iedereen op dezelfde golflengte (1)		
Vis (3)		Iedereen akkoord (1)		
Vogel (3)	Kinderboerderij (3)	Architectonisch geen rekening houden (2)		
Kippen (5)	Contact met dieren (3)	Moeilijk (3)		
Op kamer (3)		Minimumbezetting weekend (1)		
Neutrale omgeving (3)		Diverse reacties medewerkers (1)		
	Binnentuin (5)	Te weinig plaats (5)		
Mogelijke plannen (1)			Plannen voor toekomst	
Open voor voorstellen personeel (5)				
Blinde geleide hond (2)		Huisdier toestaan (4)		
Vrienden der blinden (2)		Belangrijk (4)		
Activiteit (3)				
Bezoek met dieren (4)		Rekening houden met afkomst dier (5)		
Hond mee naar werk (5)		Afhankelijk van ras (5)		
‘On hold’ (4)	Geen katten meer (2)			
	Moeilijke ervaringen (4)			
Opgeleid (4)	Veel geld (4)			
Hachiko (4)	Niet gemakkelijk (4)			
Getraind (4) (5)				

Niet aanvallen (4)				Openheid voor proefproject
Positief (1)				
Open staan (1) (5)				
Meewerken proefproject (2) (3)	Mee zorgen (1)	Inhoud proefproject (3)		
Belang bewoners (3)	Helpende partij (1)	Wetgeving (3)		
Nu geen proefproject (4)	Geen ruimte (4)	Haalbaarheid (3)		
Andere projecten (4)		Hoge werkdruk (4)		
		Afbouwen personeel (4)		

Stap 5: Selectief coderen: definiëren kernthema's

Labelstructuur	Kernthema's
Houding WZC	Houding t.a.v. huisdieren
Houding bewoners	
Kennis effecten van huisdieren	
Toegelaten huisdieren	
Bezoek met dieren	
Waarom geen huisdieren? Drempels	Drempels & good practices
Wanneer wel toelaten?	
Waarom wel huisdieren?	
Good practices	
Gesignaleerde problemen	
Toegelaten dieren	Ervaringen
Onderscheid tussen dieren	
Dieren aanwezig	
Verblijf huisdieren	
Verzorging dieren	
Reactie bewoners – effecten - meerwaarde	
Voorwaarden bewoners om huisdier te houden	
Voorwaarden huisdieren	
Maatregelen als eigenaar niet meer voor huisdier kan zorgen	
Aanschaffen nieuw dier	
Wat met dier na overlijden bewoner	
Mogelijkheden	Ideale situatie
Ideale omstandigheden	
Plannen voor toekomst	
Openheid voor proefproject	

8. Beroepsproduct

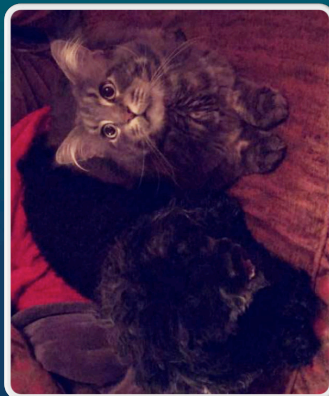
EEN POOTJE OM OP TE STEUNEN!

Huisdieren in het
woonzorgcentrum.
Een uitdaging?

Wat zijn huisdieren?

Een huisdier is een tam dier dat voor het nut of de gezelligheid door de mens (in of bij zijn woning) wordt gehouden en verzorgd. We onderscheiden hierbij twee categorieën: gezelschapshuisdieren en landbouwhuisdieren. Het verschil is niet afhankelijk van de diersoort of grootte, maar wel van het gebruik dat de mens ervan maakt. Hetzelfde dier kan voor de ene persoon een landbouwdier zijn en voor de andere een gezelschapshuisdier (Janssen & Bakker, 2007).

Inleiding

Uit eerder onderzoek blijkt dat huisdieren een meerwaarde kunnen bieden. In het kader van mijn professionele bachelor-opleiding in de Toegepaste Psychologie kwam mijn bachelorproef tot stand. Dit kwalitatief onderzoek ging na wat de visie is van woonzorgcentra m.b.t. het houden van huisdieren. Hierbij werd een semigestructureerd interview afgenomen bij vijf woonzorgcentra in West-Vlaanderen.

Uit dit onderzoek blijkt dat men over het algemeen positief tegenover huisdieren staat. Alle deelnemende woonzorgcentra kwamen reeds in contact met huisdieren.

- Huisdieren van het woonzorgcentrum zelf
- Huisdieren van de bewoners zelf
- Bezoek met huisdieren

Opvallend in dit onderzoek is dat de richtlijnen omtrent het houden van & omgaan met huisdieren nergens structureel zijn opgenomen in het beleid van het WZC, maar vaak op het moment zelf wordt bekeken. Daaruit volgde deze brochure waarin tips vermeld worden voor het houden van huisdieren binnen een woonzorgcentrum.

Algemene tips

Op voorhand afspraken maken

Rekening houden met verschillende factoren

Bij opname nieuwe bewoner: zaken i.v.m. huisdieren vermelden en bevragen

Indien de bewoner een eigen huisdier meebrengt: kosten (veterinair & voeding) op rekening van de bewoner

Kennis verwerven over de impact van huisdieren in woonzorgcentra, eventueel d.m.v. een opleiding:
<https://www.vives.be/opleidingen/biotechniek/dieren-de-zorg-welzijnsector---module-1-en-module-2>

Wat is wel/niet mogelijk?

- Huisdieren van het woonzorgcentrum zelf
- Huisdieren van de bewoners zelf
- Bezoek met huisdieren

Meebrengen van een hond naar het werk door personeel

Jaarlijks aantonen inentingsboekje

Pet-free zones

Contactnummer of schrift voor incidenten

Bij eventuele structurele veranderingen kan de mogelijkheid tot het houden van huisdieren gecreëerd of verbeterd worden door bijvoorbeeld een gesloten afdeling, binnentuin,...

Altijd evalueren en toezicht houden

Rekening houden met

Personeel en bewoners

Welke huisdieren worden toegelaten

- Kooidieren (vogels, konijn,...)
- Grotere huisdieren (kat, hond,...)
- Landbouwdieren (kippen, schapen, ganzen,...)

Gedrag, karakter en opvoeding van de huisdieren

- Rustige kat die ouder is en behoefte buiten doet
- Hond die opgeleid en/of getraind is (vb. Vrienden der Blinden – Hachiko)
- Sociaal – zindelijk – geen gevaar – geen algemene hinder

Verblijven verzorging van de huisdieren

Overlijden van bewoners en/of huisdieren

Angst en allergieën

Valpreventie

Mogelijke afspraken

Verblijf huisdieren

- Niet op elke afdeling een huisdier aanwezig
- Huisdier blijft op dezelfde afdeling
- Huisdier op afdeling met dementerende personen
- Maaltijdgebeuren: huisdier niet in de eetzaal

Verzorging huisdieren

- Door bewoners m.b.v. medewerkers en/of familie
- Spaarpot voor het eten van de dieren
- Dierenspeelgoed op de kamer (aangekocht door bewoners en familie)

Als de bewoner niet meer voor zijn dier kan zorgen

- Afhankelijk van belang voor bewoner
- Huisdier naar de familie of mantelzorger
- Basiszorg door woonzorgcentrum & hulp van de familie
- Bewoner is aandachtspersoon van personeelslid – deze kan eventueel de extra zorg op zich nemen

Als het dier overlijdt & bewoner een nieuwe wenst

- Op voorhand bespreken met familie
- Bevragen belang en reden
- Afhankelijk van toestand bewoner
- Huisdier evalueren: welk dier en moet dit al dan niet opgevoed worden

Als de bewoner overlijdt

- Huisdier wordt opgenomen in het woonzorgcentrum
- Huisdier gaat naar de familie

Bij angst en/of allergieën

- Afdeling met en zonder huisdieren
- Huisdier kan in de tuin rondlopen

Tips in functie van AAA (Animal Assisted Activities)

Bezoek met huisdieren, activiteiten en externe uitstappen

- Knuffelen, aaien, praten en interactie tussen mens en dier
- Werelddierendag
- Hondenschool
- Hondenshows
- Locaties waar dieren aanwezig zijn: boerderij, dierentuin, dierenasiel,...

Reacties van bewoners

- Positief effect op dementerenden
- Reacties loskrijgen
- Losmaken emoties
- Uitdrukken gevoelens
- Graag zien – aaien – knuffelen
- Praten – interactie
- Eenzaam – genegenheid - geborgenheid
- Link naar vroeger leven
- Warmte – vriendschap
- Zorgen voor huisdier: verantwoordelijkheid en goed gevoel voor eigenwaarde

